

ASPECTE PRIVIND VIAȚA COMUNITĂȚII PUTNENE ÎNTRE ANII 1941 - 1945

Gheorghe Miron

În strictă și obiectivă interdependență cu participarea armatei române la desfășurarea operațiunilor militare de pe fronturile celui de-Al Doilea Război Mondial, starea internă a țării cu întreaga-i complexitate socio - economică, administrativă, politică și morală, reflectă și întregeste tabloul general al României anilor 1941 - 1945.

Dacă războiul în sine, cu desfășurarea, implicațiile politice interne și externe, eforturile materiale și umane, se regăsește reflectat într-o vastă și continuă literatură istorică, situația internă a țării a rămas încă o temă de cercetare.

Referirile din lucrările generale, cuprinzătoare pentru spațiul național și european. firesc. sunt dominate de statistică, de sinteze, din care situația ca atare, viața rămân la intuiția cititorului, fără o cuprindere mai adâncă a realităților de la nivelul structurilor administrative județene.

În ceea ce privește județul Putna, înainte de 1989, tangențial și cu o puternică amprentă ideologică, cercetătorii au surprins realitatea timpului.

Diversitatea documentelor de arhivă și larga cuprindere a situațiilor și aspectelor particulare spațiului vrâncean, precum și obligația de a elimina substratul ideologic, arbitrar impus înainte de 1989, ne-au condus la adâncirea cercetării și la prezentarea adevărului istoric, ca atare.

Repetabilitatea mărturiilor arhivistice și a conținutului lor au impus relatarea acestora pe ani, înlesnind surprinderea dimensiunii crescânde a consecințelor războiului asupra realității vrâncene.

De la rechizițiile de animale și mijloace de transport, de la speculă și lipsa celor mai elementare și necesare mijloace de trai, de la îngrijorarea față de mersul războiului și teama de o altă ocupație rusească, până la unele ne semnificative manifestări politice și ideologice, totul și toate recompun imaginea unui timp restrâns geografic și uman la aria județului, dar atât de sugestiv pentru imaginea sa istorică.

1941

La sfârșitul lunii ianuarie 1941, comandantul Legiunii de Jandarmi Putna, maiorul Gheorghe Casian, a informat Prefectura Județului Putna despre starea de spirit a locuitorilor județului, insistând asupra nemulțumirilor care, deși nu prejudiciau siguranța în stat și nici ordinea publică, dădeau totuși de gândit prin faptul că se puteau accentua și degenera.

Penuria alimentelor, în special a porumbului și a grâului, a fasolei, cartofilor, orezului, cepei se făcuse simțită în acea lună, contribuind la starea de nemulțumire a populației nevoiașe, mai ales în regiunea de la vest de Siret, zonă în care recolta fusese inundată cu un an în urmă, precum și în regiunile montane, unde existau dificultăți mari din pricina aprovizionării.

Lipsa lemnului de foc se resimțea tot mai mult în Plasa Biliiești care, fiind așezată la distanță de zonele împădurite se găsea într-o situație critică. Imposibilitatea transporturilor de lemne pe drumurile înzăpezite și starea materială precară a locuitorilor au dus la situația ca aceștia să nu se poată încălzi decât cu riscul de a încălca legea, furând din pădurile statului. În comuna Nămolosa, cele două școli primare, nemaifiind aprovizionate cu lemne, s-au văzut în situația de a tăia pomii din grădină pentru ca elevii să nu înghețe în clase.

În ceea ce privește politica internă, rebeliunea legionară (21 – 23 ianuarie 1941) a produs o impresie cu totul deosebită în rândul populației rurale care, în majoritatea ei, condamna acțiunea rebelilor. Maiorul Gheorghe Casian arăta că „*în ceea ce privește opinia legionarilor, este prematur a se da o comunicare precisă.*”

Se pare că desfășurarea evenimentelor i-a derutat în bună parte. Cu ocazia convocării de la sediul legionar din ziua de 23 ianuarie, li s-a recomandat ordine și liniște. În prezent, legionarii se abțin de la comentarii și manifestări. Cât despre mișcarea comunistă, ea este ca inexistentă. În Focșani, în noaptea de 19 / 20 ianuarie 1941 s-au răspândit câteva manifeste comuniste. Se poate verifica informația potrivit căreia o parte din femeile și bărbații evrei poartă fulare, căciuli și cravate roșii”¹.

Despre rebeliunea legionară informa și Poliția Orașului Focșani, care menționa că nu există niciun fel de fotografii cu scene de luptă, deoarece în localitate și în orașele din cuprinsul județului nu s-au produs asemenea acte. Nu au fost capturate grupuri de rebeli, nu au fost devastate instituții publice, depozite și nici nu au fost furate mărfuri. Niciun ostaș sau cetățean nu a fost rănit sau maltratat. În arhiva ridicată de la sediul organizației legionare din Focșani nu a fost descoperit niciun document compromițător².

La începutul lunii februarie 1941, ministrul Afacerilor Interne, David Popescu, considerând că o bună cunoaștere a stării de spirit a locuitorilor este esențială pentru menținerea ordinii interne, cerea prefectilor ca activitatea acestora să nu se mai desfășoare în spatele biroului, ci în teritoriu, insistând însă „*să nu mai vedeți multe comune în chip de musafir, ci mai bine mai puține comune la o deplasare, însă cercetate în amănunțime, stând de vorbă cu sătenii, explicându-le apelurile Generalului Antonescu și împlinind real, la fața locului, cât mai multe nevoi*”³.

Conformându-se ordinului, la 22 februarie 1941, prefectul de Putna s-a deplasat în comuna Nămolosa, unde Siretul amenința să rupă șoseaua Focșani – Nămolosa și a luat măsuri, împreună cu Serviciul Tehnic al Drumurilor Naționale pentru consolidare și

¹ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 148 / 1941, f. 13.

² *Ibidem*, dosar nr. 149 / 1941, f. 26.

³ *Ibidem*, dosar nr 40 / 1941, f. 4.

îndiguire. Cinci zile mai târziu, prefectul a inspectat comuna Țifești unde a constatat că ordinele primite nu erau respectate cu promptitudine, iar corespondența era ținută neîndosariată și în dezordine. În schimb, a găsit starea sanitară foarte bună, iar pe cea de spirit a populației, liniștită.

În comuna Bolotești, inspectată la 28 februarie 1941, școala și dispensarul erau grav avariate de pe urma cutremurului din 10 noiembrie 1940. La cantina școlară serveau masa, o dată pe zi, 40 de copii, din fondul alocat de Cooperativa viticolă locală, iar pentru refacerea localului școlii prefectul a alocat bani din bugetul județului, restul fiind suportat de către comuna Bolotești și Casa Școalelor. Și aici, a găsit populația liniștită, iar starea de spirit bună ⁴.

La Panciu, oraș care fusese distrus în urma cutremurului, comerțul era foarte slab, funcționând doar patru prăvălii cu alimente, care se aprovizionau cu mari greutate de la Focșani, Tecuci și Galați. Autobuzele nu mai făceau curse, iar trenurile mergeau anormal. În oraș existau doar două brutării care făceau pâine pentru populație, cu sprijinul Primăriei Panciu, care a pus la dispoziția butrarilor grâu măcinat la moara din Focșani ⁵.

Pentru a controla cât mai bine toate compartimentele vieții publice, poliția și-a făcut simțită prezența din ce în ce mai mult. Cei bănuți că ar avea simpatii legionare sau care își exprimau public dezacordul cu politica antonesciană erau imediat arestați, pentru ca atitudinea acestora să nu contamineze și restul populației. Măcelarul Gheorghe Olaru din Focșani a fost arestat pentru alarmism, pentru simplul fapt că „*numitul a propagat în public zvonul că dl. General Ion Antonescu va demisiona*” ⁶.

Pentru a nu stârni nemulțumiri în rândul populației, autoritățile locale au luat măsura de a stabili prețuri maximale la

---

⁴ *Ibidem*, f. 13.

⁵ *Ibidem*, f. 70.

⁶ *Ibidem*, dosar nr. 148 / 1941, f. 134.

produsele alimentare, un ofițer delegat economic veghind ca acestea să fie respectate, lucru ce nu se întâmpla mereu.

La 22 martie 1941, Nicolae Turtureanu, ofițerul delegat economic, arăta prefectului că pâinea a reînceput să fie vândută cu 11 lei, în loc de zece, prețul fiind majorat chiar de către Primăria Orașului Focșani. Mai mult, cu toate că Primăria, prin Ordonanța nr. 4.457 din 15 martie 1941, stabilise prețul cartofilor la 6,5 lei kg, Nicolae Turtureanu l-a depistat pe Sotir Nicolau, care vindea kg de cartofi cu 7 lei, acesta motivând că fusese autorizat chiar de către primar să comercializeze cartofii cu această sumă.

Ofițerul delegat economic a transmis prefectului de Putna că *„dl. ajutor de primar Neagu mi-a spus că Sotir vinde cartofii care au fost cumpărați de către Primărie și că l-a autorizat să vândă cu 7 lei. După lege, Sotir Nicolau a fost găsit vinovat de către subsemnatul și i-am încheiat cuvenitul proces – verbal la reprimarea sabotajului și l-am înaintat Parchetului local. Șocant, domnule Prefect, că tocmai Primăria, care emițând ordonanțe de fixare a prețurilor maxime, este cea mai îndreptățită a veghea la respectarea lor și nu încuraja nerespectarea lor. Dacă pâinea este astăzi de calitate bună, se datorește permanentului control ce-l fac, iar nu dumnealor, ce-l fac cu totul superficial”*⁷.

La rândul său, prefectul s-a adresat primarului, arătându-i că *„prețul pâinii nu poate fi mărit, mai ales acum când se amestecă 700 grame făină cu 25 % mălai. Prețul pâinii va fi calculat în raport cu greutatea acesteia, iar cartofii se vor vinde cu prețul stabilit în Ordonanța nr. 4.457 / 15 martie 1941”*⁸.

În luna mai a anului 1941, în județul Putna, scumpirea excesivă a produselor a generat nemulțumiri în toate straturile sociale, mai ales în rândul celor care erau nevoiți să trăiască dintr-o leafă fixă, care nu ajungea pentru asigurarea unui trai decent. Autoritățile considerau că prețurile mari la articolele de bază erau cauzate chiar de

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 149 / 1941, f. 221.

⁸ *Ibidem*.

atitudinea cetățenilor care, în loc să-i denunțe pe speculanți, preferau să plătească mai mult numai să se poată aproviziona.

Funcționarii erau categoria cel mai greu lovită de mărirea prețurilor, încât ajunseseră să nu mai facă față, căci toate articolele, fără excepție, se scumpiseră cu 100 %, iar salariile crescuseră foarte puțin⁹.

Prin pedepsirea drastică a speculanților se spera ca scumpirea excesivă să poată fi stăvilită.

Un alt motiv de îngrijorare a populației a fost lansarea unor zvonuri conform cărora Rusia Sovietică avea pretenții asupra întregii Moldove și că vor fi masate trupe în sudul Basarabiei pentru o acțiune militară în Delta Dunării, însă prezența trupelor germane pe teritoriul României reprezenta, pentru mentalul colectiv, o garanție că rușii nu vor îndrăzni să atace.

Starea de spirit a elevilor și studenților era considerată îngrijorătoare de către Poliție și Siguranță, căci se considera că nu exista o unitate sufletească între catedră și elevi, care a fost provocată de independența organizațiilor Frățiilor de Cruce, ale căror principii și norme nu fuseseră puse de acord cu programa analitică și disciplina școlară. Scoaterea tineretului de sub influența legionară era o prioritate pentru regimul antonescian: „*Astăzi, acest tineret este o turmă fără păstor, căci nu are unde să se manifeste, să-și consume surplusul de energie specific vârstei. Credem că este absolut necesar să se vină cu o lege care să organizeze acest tineret, să-l ocupe în interesul școlii și a societății și nu a unor interese politice, așa cum există organizații tinerești în Germania, Italia și Cehoslovacia. Mai este necesar să se impună profesorilor mai multă grijă pentru elevi, orele de cursuri să nu mai fie așa de serbede și să se caute a se intra în sufletul tineretului pentru a-l îndrepta pe calea cea bună*”¹⁰.

Atenția autorităților se îndrepta mai ales asupra mișcărilor subversive, legionarii și comuniștii.

---

⁹ *Ibidem*, dosar nr. 152 / 1941, f. 285.

¹⁰ *Ibidem*, f. 256.

Dacă în cazul legionarilor aceștia nu se manifestau în niciun fel, iar în timpul rebeliunii nu avusese loc nicio dezordine pe teritoriul județului, din partea comuniștilor se observa o acțiune de reorganizare a cadrelor, însă mărginindu-se doar la propagandă orală și strângerea de fonduri pentru Ajutorul Roșu. Brigada de Siguranță arăta că „organizația se subvenționează prin cotizații de la simpatizanți. Atitudinea față de orânduirea actuală este diametral opusă și tinde la răsturnarea regimului ce ne-a încadrat în Axă. Un pericol propriu – zis momentan nu se desprinde din această activitate, deoarece cei care lucrează în acest domeniu sunt puțini la număr și persoane fără nici un pic de suprafață în societatea orașului nostru. Rezultatul propagandei desfășurate până acum este că s-au captat mai mulți membri în organizație și că s-au adunat 2.500 lei, care au fost trimiși sub formă de colet și numerar comuniștilor deșinuși”¹¹.

În cazul populației minoritare, evreii erau dispersați și, din spirit de prevedere, nu se manifestau deloc, chiar dacă prin diferite legi le fuseseră restrânse drepturile. Confiscarea aparatelor radio și interzicerea folosirii acestora de către evrei „au produs în rândurile lor o deprimare completă, pentru că singura mângâiere era de a asculta posturile de radio clandestine, ca adăpostiți la propaganda ce se duce contra Axei, să vină și să comenteze aceste fapte, lansând tot felul de zvonuri pentru a crea un curent care să provoace nemulțumiri contra Axei”¹².

Față de evenimentele din Europa, populația județului Putna „era calmă datorită asigurărilor date de Conducătorul Statului German în ceea ce privește garantarea fruntariilor existente, oamenii privind cu încredere și admirație spre Conducătorul Statului Român, în care și-au pus toate speranțele pentru recăpătarea teritoriilor pierdute”¹³.

---

¹¹ Ibidem, f. 287.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

La 22 iunie 1941, Germania, alături de România, Italia, Finlanda și Ungaria a deschis Frontul de Est prin atacarea Uniunii Sovietice. Ion Antonescu a ordonat armatei române trecerea Prutului pentru a aduce la trupul țării teritoriile răpite cu un an în urmă, Basarabia și Nordul Bucovinei.

La 7 iulie 1941 a fost eliberată Bucovina de Nord, Chișinăul la 16 iulie 1941, iar la 26 iulie 1941 Armatele III și IV au atins Nistrul, readucând la Patria - Mamă teritoriile răpite.

În aceeași lună, o comisie prezidată de prefectul județului, Valeriu Rusescu și ajutorul de primar al orașului Focșani, Gheorghe Neagu, a organizat, din ordinul Ministerului Afacerilor Interne, o chetă, pentru ajutorarea soldaților care au luptat pe front pentru eliberarea Basarabiei și Nordului Bucovinei. A fost colectată suma de 841.824 lei, din care 70.064 lei au provenit din orașul Focșani. Soldații și ofițerii răniți pe front s-au putut reface la hotelul din Soveja, prin grija Prefecturii Județului Putna și a Consiliului Comunal din Soveja. Același sistem de ajutorare a răniților s-a organizat și la Spitalul din Vidra¹⁴.

La sfârșitul lunii iunie 1941, Comisariatul de Poliție Panciu menționa că populația era liniștită și lucra cu intensitate pentru strângerea grânelor de pe câmp, căci timpul frumos și ploile din ultima parte a lunii iunie făcuseră ca recolta să fie bogată.

Se remarcă dorința oamenilor ca ora de interdicție a circulației pe străzi să fie schimbată, în sensul de a se admite o oră mai târzie, deoarece ora 21, fixată de autorități, făcea ca populația să fie nevoită să plece mai devreme de la lucrul câmpului, pierzând astfel o parte din timpul ce ar fi putut fi folosit la muncă.

În orașul Panciu, alimentele de primă necesitate se mențineau la prețuri ridicate din cauza greutăților de aprovizionare, iar multe dintre ele lipseau, cum ar fi făina, orezul și uleiul. Un alt neajuns era salarizarea insuficientă a bugetarilor, în ultimul timp acest lucru

---

¹⁴ *Ibidem.*

devenind obiectul unor discuții frecvente în cercul funcționarilor locali.

Ordinele de mobilizare erau primite cu mult calm și chiar cu bucurie, toți cei chemați plecând imediat la unități. Foarte mulți oameni se prezentau singuri la Comisariat, întrebând dacă nu le veniseră ordin de mobilizare, ceea ce vădea un puternic sentiment patriotic și un curent popular pentru război și ducerea acestuia până la capăt.

Comisariatul de Poliție Panciu sintetiza atitudinea localnicilor față de evenimentele politice astfel: „*Populația are multă simpatie față de germani, ură față de ruși și o totală neîncredere în evrei*”¹⁵.

Și la Focșani, Poliția a constatat un puternic curent antievreiesc, atât din partea localnicilor, cât și din partea ostașilor germani. Pentru prevenirea oricăror agitații, ale căror consecințe puteau fi extrem de periculoase siguranței interne a statului, Poliția cerea prefectului „*să dispuneși către Comandamentul Garnizoanei locale de a se înființa patrule, puse sub conducerea ofițerilor, care alături de personulul nostru, să vegheze la împiedicarea unor acțiuni antisemite, patrule care vor funcționa atât ziua, cât și noaptea, îndeosebi în cartierele evreiești: Strada Ștefan cel Mare, Concordiei, Grigore Bălănescu, Strada Mare a Unirii, Strada Sf. Dumitru, Nopții, Brăilei și Artelor*”¹⁶.

Evreii din Focșani nu aveau voie să-și facă cumpărăturile din piața locală înainte de ora șapte dimineața. Poliția considera că până la această oră populația creștină, săracă, nu putea să se aprovizioneze cu cele necesare deoarece țărani cereau prețuri excesiv de mari și, cum ei știau că după ora șapte veneau evreii la cumpărături, singurii în măsură să ofere prețuri mari, chiar peste cele prevăzute de ordonanțele comunale, acest fapt provoca nemulțumiri și diferite comentarii în rândul românilor.

¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 149 / 1941, f. 305.

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 45 / 1941, f. 138.

În acest sens, Poliția a solicitat prefectului „să se emită o ordonanță în care să se fixeze ora 8 ca oră când evreii să poată să se aprovizioneze din piețele publice, prevăzând pedepse pentru cei care vor fi găsiți în piețe înainte de ora 8. Credem că prin această măsură, populația română nevoiașă nu va mai avea concurența neloială a evreimii, care poate totdeauna să cumpere mai scump decât oricare categorie socială”¹⁷.

Cum ora pentru circulația evreilor era stabilită de Ministerul Afacerilor Interne și nu putea fi modificată de către autoritățile locale, prefectul județului a cerut Poliției „să observați cu strictețe și să se respecte prețurile din ordonanța comunală și să se dreseze acte contravenienților, precum și acelor care oferă prețuri mai mari decât cele prevăzute”¹⁸.

Apropierea sezonului rece a redeschis o veche problemă a orașului Focșani și a județului Putna, pentru populație, care se vedea în situația de a nu-și putea procura sau repara încălțăminte necesară. Talpa, principalul articol necesar atât la confecționarea încălțăminte noi, cât și la repararea celei uzate, se găsea în cantități foarte reduse, încât cizmarii nu puteau lucra decât câteva zile pe lună, iar clienții erau într-o continuă stare de agitație, văzându-se în imposibilitatea de a-și mai confecționa sau repara încălțăminte.

Situația era cu mult mai gravă, căci încălțăminte din cauciuc (șoșonii și galoșii), cu ajutorul căreia se cruța, iarna, aproape 50 % din încălțăminte din piele, lipsea.

Camera de Comerț și Industrie Focșani era ținta tuturor reclamațiilor și plângerilor venite din partea meseriașilor, instituțiilor, funcționarilor și particularilor și nu le putea oferi acestora decât „justificarea continuă și fără folos a împrejurărilor actuale”¹⁹.

La 28 noiembrie 1941, Prefectura Județului Putna a înștiințat Ministerul Afacerilor Interne cu privire la aprovizionarea defectuoasă

---

¹⁷ *Ibidem*, f. 141.

¹⁸ *Ibidem*, f. 142.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 119 / 1941, f. 839.

cu lemne a populației orașului Focșani, care fusese îndemnată, încă din 14 aprilie 1941, prin Publicația nr. 7.088, să-și achiziționeze lemne de foc până la 30 iunie 1941. Prefectura ceruse Ocoalelor Silvice Bolotești și Soveja să prezinte tablouri pe comune cu mijloacele de transport necesare și a dat dispoziții organelor administrative și Jandarmeriei din comunele respective pentru a pune la dispoziția Ocoalelor mijloacele de transport cerute, prin rechiziții cu plată.

Prin Hotărârile din 2 iunie 1941, 8 octombrie 1941 și 15 octombrie 1941 ale Comitetului Oficiului de Aprovizionare, s-a dispus ca Primăria Orașului Focșani să se îngrijească din timp de aprovizionarea populației cu lemne și, în acest scop, să oblige pe depozitarii de lemne să achiziționeze suficiente cantități pentru școli, instituții și persoane particulare, sub sancțiunile prevăzute de legea sabotajului economic dacă depozitarii nu se conformau²⁰.

Cu toate acestea, orașul Focșani nu a fost suficient și la timp aprovizionat. În primul rând, populația nu a dat nicio ascultare îndemnelui autorităților, datorită nesiguranței create de starea de război. Rechizițiile masive de căruțe cu cai și boi pentru deplasarea numeroaselor trupe ce erau cantonate în orașul de pe Milcov, dar și în restul județului, în comune nerămânând decât căruțele și vitele inapte pentru transporturi grele, au făcut ca lemnele de foc să fie transportate cu mare greutate.

Efectuarea în județul Putna a unor importante lucrări de fortificații, drumuri strategice și linii telefonice militare a însemnat, de asemenea, angrenarea, cu prioritate, a mijloacelor de transport destinate lemnului. Mai mult, pentru terminarea la timp a lucrărilor agricole au fost primite ordine să se întrerupă orice altă activitate, stânjenindu-se astfel transporturile cu lemne.

Lipsa mijloacelor de transport a fost determinată și de faptul că acestea au fost puse la dispoziția Armatei, după eliberarea Basarabiei, pentru transportul sârmei ghimpate și a altor materiale de

²⁰ *Ibidem*, dosar nr. 116 / 1941, f. 659.

fortificații. Un alt motiv a fost acela că mari cantități de lemne de foc au fost trimise în Transnistria și în Capitală.

Cantitatea de 1.000 de vagoane de lemne, angajată de către depozitarul Foghel de la Societatea „Gugești”, pentru care primise anticipat bani de la populație, a fost blocată de către Ministerul Afacerilor Interne și trimisă la București. Lipsa de pe piață a cuielor pentru potcovit, vitele neputând efectua transporturi grele și pe distanțe mari, a fost un alt impediment²¹.

Exploatatorul Rizescu, care se angajase să livreze Primăriei Orașului Focșani 320 de vagoane cu lemne de foc și primise și un avans de 1.100.000 lei, nu și-a respectat contractul. Cu toate că se obligase ca întreaga cantitate de lemne să fie livrată în gărilă Diocheși și Panciu, Rizescu nu a trimis nici măcar un singur vagon²².

1942

Atenția autorităților se îndrepta din nou asupra mișcărilor subversive.

La 13 martie 1942, prefectul Mihail Papadopol era informat de către Pretura Plasei Mărășești că aici comuniștii erau inexistenți. Despre legionari, prefectul era înștiințat că aceștia erau prezenți în toate comunele din plasă, însă nu mai activau. Simpatizanții legionarilor erau nemulțumiți că organele polițienești le întocmiseră caziere „ca membrilor legionari, deși dânșii n-au fost decât elemente ce au aderat la mișcare în urma presiunii exercitate asupra lor când mișcarea era oficială și hotăra de soarta fiecăruia, în special a funcționarului, a cărui existență era însăși slujba ce o avea”²³.

Pretorul Plasei Mărășești a cerut prefectului să se procedeze la o riguroasă verificare a celor bănuși că ar avea legături cu mișcarea, iar cei care nu mai aveau nicio simpatie și nici nu erau de acord cu ideile legionare să fie scoși de sub urmărire, „căci altfel, sistemul

---

²¹ *Ibidem*, f. 659 verso.

²² *Ibidem*, f. 660.

²³ *Ibidem*, dosar nr. 152 / 1942, f. 169.

intocmirii cazierelor s-ar putea să mărească numărul aderenților, în loc să-l micșoreze”²⁴.

La sfârșitul lunii martie 1942, prefectul era informat că în Plasa Mărășești chiar „unii conducători legionari au pierdut orice nădejde în viitorul mișcării, dar cei care mai speră la schimbarea situației în favoarea lor nu au nici o influență asupra maselor, dimpotrivă, sunt ocoliți peste tot, iar pușinii membri devotați ce le-au mai rămas, se tem să mai mențină contactul cu ei. Există însă și comune, cum este Movilița și orașul Mărășești, unde unele elemente dintre cele mai credincioase mențin și acum contactul între ele și chiar cu organizații legionare din alte localități prin diferiți curieri și elemente neidentificate încă. Cu toate acestea, nu avem în plasă elemente legionare capabile de teroare și oricum sunt ținuți sub strictă observație”²⁵.

O stare de îngrijorare era resimțită în toate comunele din plasă, în special din cauza lipsei de porumb și, în general a semințelor de primăvară, cum ar fi mazărea, orzul și ovăzul, dar și a zahărului și uleiului, care se distribuiau în cantități infime.

Mai mult, locuitorii se așteptau ca și anul acesta semințele să le fie distribuite pe credit, și nu pe bani, așa cum li se pretinsese, astfel, cei mai mulți nu și le-au putut procura, periclitând viitoarea recoltă²⁶.

Înființarea cantinelor școlare a fost primită cu entuziasm în toate satele din județ, numărul copiilor care serveau masa zilnic crescând de la 4.000 la 12.000. Unii părinți au profitat de acest fapt, trimițându-și copiii la școală nemâncați, considerând că școala era datoare să-i și hrănească.

---

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem*, f. 121.

²⁶ *Ibidem.*

La Mărășești, în cadrul ceferiștilor se răspândise ideea ca, în loc de salariu, Statul să le dea îmbrăcăminte, locuințe, haine și mâncare pentru ei și familiile lor ²⁷.

Nemulțumirile în legătură cu aprovizionarea cu alimente și a celor necesare traiului s-au accentuat în primăvara anului 1942. Porumbul, petrolul, săpunul, articolele de fierărie, îmbrăcăminte și încălțăminte se găseau foarte rar sau deloc. În special funcționarii erau cei care sufereau foarte mult. Sătenii erau foarte nemulțumiți din cauza rației de zahăr. Rechizițiile masive ale mijloacelor de transport pentru lemne au determinat frământări în lumea satului, căci „*vitele au ajuns într-o stare deplorabilă. Pentru a nu se compromite viitoarele munci agricole, a trebuit să iau măsura să nu se mai execute transporturi de lemne*” ²⁸, arăta pretorul Plasei Mărășești la sfârșitul lunii martie 1942.

În ceea ce privește interesul localnicilor pentru politică, autoritățile erau foarte nemulțumite deoarece numeroși oameni ascultau postul de Radio Londra „*care face o propagandă contrară intereselor noastre naționale prin defăimarea conducătorilor noștri, subminând liniștea sufletească a neamului*” ²⁹ și erau de părere că ar trebui bruiat, lăsând liber doar postul național de radio.

La 14 iulie 1942, prefectul era informat că la Mărășești legionarii se mărgineau doar la menținerea contactului între ei și la strângerea de ajutoare pentru cei din închisori. În schimb, la Movilița, legionarii speculau orice nemulțumire a sătenilor, creată de starea economică deosebit de grea. De câte ori organele comunale strângeau locuitorii la primărie spre a-i îndemna să iasă la prestații și la căratul lemnului de foc, se găsea câte o voce de legionar care să-l apostrofeze pe primar sau pe notar ca, întâi să le vorbească oamenilor de porumb și mai apoi despre prestații. Un alt mod de a activa al legionarilor din Movilița, consta în faptul că de câte ori unul dintre ei călătorea la Iași,

---

²⁷ *Ibidem*, f. 117.

²⁸ *Ibidem*, f. 108.

²⁹ *Ibidem*, f. 169 verso.

acesta trimetea celor de acasă vederi cu următorul conținut: „*Salutări din Iașul suferințelor noastre!*”

Starea economică a locuitorilor din Plasa Mărășești era deosebit de grea, lipsa porumbului determinându-i pe mulți să plece în alte județe, creându-se astfel serioase dificultăți lucrărilor de prestație și transporturilor de lemne. Situația cea mai grea se găsea în comunele Movilița și Fitionești³⁰.

În luna august 1942, în județul Putna s-au accentuat nemulțumirile legate de aprovizionarea cu materiale pentru încălțăminte, cei mai afectați fiind funcționarii și intelectualii, în afară de cei din orașul Panciu, unde aprovizionarea era mai bună.

Centrul de distribuție Mărășești, din cauză că nu i s-a repartizat material suficient ca să satisfacă cererea, a emis bonuri pentru încălțăminte gata făcută, în baza cărora posesorul se putea prezenta la orice magazin de profil din țară pentru a cumpăra. Posesorii acestor bonuri s-au prezentat la magazinele de încălțăminte din Focșani, însă aici li s-a declarat că fără acordul Primăriei Orașului Focșani nu pot obține nimic. Îndreptându-se spre Primărie, pentru a obține acordul acesteia, oamenii au fost înștiințați că nu li aprobă eliberarea încălțăminte, alegându-se doar cu timpul pierdut și cu cheltuieli inutile făcute pentru deplasarea la Focșani.

Pretorul arăta că lipsa articolelor de încălțăminte și scumpirea peste măsură a alimentelor în timp ce salariile funcționarilor și pensiile au rămas pe loc, au dus oamenii într-o situație atât de critică încât „*își duc viața numai din împrumuturi, iar pentru iarnă n-au să poată să se aprovizioneze cu nimic, devenindu-le situația și mai tragică*”³¹. Colonelul Mihail Papadopol, prefectul județului Putna, era rugat să intervină „*cât mai urgent la locul în drept, fie pentru mărirea salariilor și pensiilor, în special a celor mai mici, fie pentru a se asigura aprovizionarea cu alimente și articole de îmbrăcăminte la prețuri proporționale cu salariile și pensiile actuale, căci pentru*

³⁰ *Ibidem*, f. 268.

³¹ *Ibidem*, f. 268 verso.

îmbrăcăminte, marea majoritate a funcționarilor se servește numai din rezervele ce le aveau în astfel de articole, care acum s-au epuizat. Muncitorii fiind bine plătiți și având de lucru, nu manifestă nici o nemulțumire”³².

Iarna timpurie din anul 1942 i-a surprins pe cei din județul Putna neaprovizionați cu cele necesare, în special cu lemne. Încercările autorităților de a asigura lemne de foc populației au eșuat în parte. Astfel, la Mărașești, stocul de lemne contractat pentru populație din Gara Răcăciuni a fost ridicat de către armată, din cauză că furnizorul nu a avut vagoane să le încarce³³. În alte zone din județ nu s-au putut aduce la timp lemnele, din cauza lipsei de mijloace de transport, care au fost utilizate la muncile agricole.

Prefectul județului Putna era înștiințat în luna noiembrie 1942 că în satele putnene „*părinții nu-și pot trimite copiii desculți la școală pe timp de iarnă, iar școala, conform ultimelor dispoziții, întocmește liste cu cei absenți, iar părinții vor fi pedepsiți cu muncă obligatorie în contul zilelor lipsite de la școală de către copiii lor*”³⁴.

Un alt fapt care a mărit nemulțumirea oamenilor a fost hotărârea unor primării de a aduce și valorifica cartofi sătenilor, obligându-i, de multe ori să cumpere cantități mai mari peste rațiile stabilite, iar costul acestora să fie achitat odată cu ridicarea mărfii. Unii locuitori, în special cei nevoiași, au refuzat să cumpere cartofi, iar alții au preferat să îi aducă de la producătorii din județul Roman, mai ieftin decât cei distribuiți de către primării. Răspândirea zvonului că autoritățile comunale, pentru a-i obliga pe săteni să cumpere cartofi, le vor interzice acestora măcinarea porumbului, a dus la frământări în lumea satului. Țăranii au măcinat porumb în cantități foarte mari, peste nevoile lor de consumație, de teamă că li se va

---

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 122.

³⁴ *Ibidem.*

interzice accesul la moară, iar mălaiul rezultat a început să se strice, oamenii neavând condiții propice pentru păstrarea acestuia³⁵.

La începutul lunii decembrie 1942, noul prefect, Panaite N. Pavlu, arăta, într-o Sinteză înaintată Ministerului Afacerilor Interne, situația grea a putnenilor: „În județ există numeroase nemulțumiri din cauza lipsei materialului de încălziminte. Funcționarii și copiii de școală o duc foarte greu în această privință, căci nu vor mai avea cu ce să se încalțe. În atelierile comunale se lucrează la confecționarea saboșilor din lemn, totuși este nevoie de mai mult material, în special opinci din piele sau din cauciuc pentru populația rurală și copiii de școală, ai căror părinți sunt puși la munca de folos obștesc. Este nevoie să se distribuie mai mult fier pentru reparatul căruțelor, pentru potcoave și caiele. Transporturile de orice natură și în special transporturile cu lemne suferă din această cauză. De asemenea, aprovizionarea cu lemne ar fi mai bună dacă s-ar ordona Direcției Generale C.F.R. să trimită vagoane, stațiile și depozitele fiind aglomerate cu lemne care nu se pot transporta și, drept consecință, autoritățile, funcționarii și populația vor avea de suferit. Datorită aprovizionării cu cartofi, recolta deficitară de porumb nu mai prezintă o problemă grea³⁶, iar abundența de fasole, legume, fructe și nuci completează rația de hrană. Funcționarii de la Oficiul Economic Județean sunt foarte nemulțumiți că de patru luni nu și-au primit salariile și sunt pe punctul de a-și părăsi serviciul. Repetatele și dese intervenții scrise și telegrafice ce am făcut ca să fie plătiți, nu au avut nici un rezultat. Acest serviciu care se dovedește a fi foarte folositor, pare a fi lăsat în părăsire. Invalizii și mobilizații care vin în concediu prezintă pretențiuni și au o ținută nu foarte respectuoasă față de autorități, această atitudine influențând și pe alții, situația devenind îngrijorătoare în momentul demobilizării și îmi permit a propune studierea măsurilor ce ar trebui luate pentru ca reîntoarcerea

³⁵ Ibidem, f. 103.

³⁶ Ibidem, dosar nr. 152 / 1942, f. 289.

definitivă la vatră să nu dea loc la anumite fapte care ar periclita ordinea și siguranța Statului. Sunt de părere a se suspenda activitatea Asociației Învățătorilor, care în manifestările sale se ocupă și de politică și interpretează acțiunile guvernului în ceea ce privește învățământul”³⁷.

În luna decembrie 1942, prefectul era înștiințat că în județ, oamenii mai înstăriți, deveniseră refractari față de colectele de alimente și fonduri necesare funcționării cantinelor școlare, considerând că acest sistem ar încuraja lenea multor părinți, care nu mai munceau pentru întreținerea copiilor, lăsându-i în grija școlii.

O situație îngrijorătoare era semnalată și în legătură cu preoțimea, căci „*până și omul de rând a început să discute că preoții, în general, nu-și mai fac datoria, preocupându-i mai mult starea lor materială, decât starea spirituală a locuitorilor*”³⁸.

În ceea ce privește funcționarii din județ, prefectul era informat că recenta majorare a salariilor nu a adus rezultatele scontate, căci prețurile articolelor de primă necesitate erau cu mult mai ridicate decât cele de înainte de începerea războiului³⁹.

1943

La începutul anului 1943, aprovizionarea populației s-a îmbunătățit considerabil. Piețele din județ erau încărcate cu: pâine, carne, legume, cartofi, fasole, varză, păsări, pește proaspăt și sărat, mălai, lapte, unt, brânză și ouă. Rația de ulei pentru populație, pe lunile noiembrie și decembrie 1942, a fost distribuită, parțial, la sfârșitul lunii ianuarie 1943.

La 28 ianuarie 1943, prefectul era înștiințat că în depozitele din orașul Focșani se aflau pentru a fi puse la dispoziția populației, următoarele produse: 364 tone de grâu, 12,7 tone de făină amestecată cu orz, 258 tone de orz, 178 tone de mei, 69 tone de secară și 50 tone

---

³⁷ *Ibidem*, f. 289 verso.

³⁸ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 108.

³⁹ *Ibidem*.

de fasole. De asemenea, pentru Odobești, Panciu, Adjud și Mărășești erau disponibile câte 40 de tone de grâu.

Depozitele din Focșani își completau aprovizionarea cu următoarele cantități de cereale și legume: 10 vagoane cu făină din Brăila, 200 vagoane cu porumb din județele Cetatea Albă. Chilia Nouă și Tighina, 360 de vagoane cu porumb, 400 cu cartofi, 42 cu mei, 70 cu orz din Transnistria, 67 de vagoane cu grâu din Basarabia și 10 vagoane cu orz din Cetatea Albă. Peste aceste cantități, mai era nevoie de 600 de vagoane cu porumb și 160 de vagoane cu cartofi.

Pentru o scurtă perioadă de timp, orașul de pe Milcov avea asigurată aprovizionarea cu produsele alimentare de bază, însă, pentru viitor, dacă nu se putea aduce marfă din alte zone, se întvedea o serioasă criză alimentară⁴⁰.

Aprovizionarea se făcea foarte greu din cauza lipsei de vagoane, care erau folosite pentru nevoile armatei, dar și datorită faptului că nu se puteau găsi mandatar care să dispună de capital pentru a plăti anticipat costul cerealelor. Prefectura și primăriile locale nu dispuneau de fonduri, iar încercările prefectului de a obține un credit de 25 milioane lei încă din 12 ianuarie 1943, de la Creditul Județean și Comunal, până la sfârșitul lunii ianuarie se dovediseră în zadar.

În vederea lucrărilor de primăvară, cele 70 de tractoare din județ se dovedeau a fi insuficiente și se aștepta trimiterea de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor a încă 16, care urmau să fie folosite la aratul pământurilor celor mobilizați. Pentru completarea brațelor de muncă ce urmau a fi folosite în agricultură au fost trimiși 1.200 de prizonieri⁴¹.

Vestea capitulării de la Stalingrad, la 2 februarie 1943, unde armata română a pierdut peste 150.000 de soldați, morți, răniți și prizonieri, a generat o vie îngrijorare în rândul populației putnene. Brigada de Siguranță Focșani arăta că „în urma succesorilor Rusiei

---

⁴⁰ *Ibidem*, dosar nr. 152 / 1942, f. 3, 5.

⁴¹ *Ibidem*, f. 316.

Sovietice, precum și cele ale armatelor anglo – americane în Africa, populația evreiască s-a bucurat foarte mult, fără însă a se manifesta pe față. Nu s-a putut constata că evreii ar activa contra Siguranței Statului. Populația evreiască săracă nutrește sentimente comuniste. Evreii care în trecut posedau imobile sau alte averi nu au sentimente dușmănoase față de statul român și nici sentimente comuniste. Toți aceștia trăiesc cu credința că războiul, în cele din urmă, va fi câștigat de către Englezi”⁴².

Într-adevăr, în orașul Focșani, 512 imobile, cu 724 de apartamente, care aparținuseră evreilor, fuseseră preluate de către Comisia Națională de Românzare și închiriate românilor. Au mai fost preluate 50 de bunuri rurale, 49 dintre acestea fiind arendate românilor și unul evreului Ion Câmpeanu. Evreii au mai fost deposedați și de 10 bunuri industriale, între care o moară în Focșani, Antrepozitele „Kirmeyer”, Fabrica de cherestea „Siretul”, Fabrica de cherestea „Ciungheșul” și Moara „Energia”. De asemenea, de la evreii din Focșani au fost confiscate 290 de aparate de radio, care au fost distribuite unităților militare pentru ascultarea emisiunii „Ora ostașului”⁴³.

Politica de românzare a comerțului dusă de regimul antonescian a fost acceptată cu stoicism de către evrei, dar nu a avut rezultatele scontate căci, în comerț, evreii aveau aptitudini și experiență mult mai mari decât românii. Camera de Comerț și Industrie Focșani s-a preocupat permanent de românzarea comerțului, stimulând și îndemnând elementele capabile spre activități comerciale. Cum însă funcționarii comerciali și ucenicii din comerț nu-i aparțineau administrativ, s-a intervenit la Ministerul Economiei Naționale ca angajarea acestora să se facă numai prin Camera de Comerț și Industrie. „pentru că având evidența lor, să-i poată supraveghea. cultiva și îndruma spre rostul lor profesional”⁴⁴.

---

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1943, f. 8.

⁴³ *Ibidem*, f. 74.

⁴⁴ *Ibidem*.

Declinul comerțului este subliniat și într-o Dare de Seamă a Camerei de Comerț și Industrie Focșani, care aprecia că între lunile ianuarie și martie 1943, activitatea comercială a fost continuu slabă, cu oarecare îmbunătățire în luna martie. În județ rămăseseră importante cantități de vinuri, care nu fuseseră valorificate în toamnă, din cauza greutăților de transport. Prețul vinului era în scădere, iar viticultorii aveau nevoie urgentă de bani pentru demararea lucrărilor de primăvară, care se preconizau a fi deosebit de scumpe.

Până în luna martie 1943, au mai fost autorizate să funcționeze trei firme, în total, în județ, existând 1.851 de firme românești, 427 evreiești și 50 străine. În general, activitatea industrială a avut de suferit din cauza lipsei de materii prime. Cele mai importante întreprinderi industriale din județ erau: Fabrica de zahăr „Danubiana”, Fabrica de produse chimice „Mărășești” S.A., Fabrica de tăbăcărie „Frații Nistor” din Focșani, Fabrica de mezeluri Nicolae N. Nicolae din Focșani, Fabrica de mezeluri B. Ștrulovici, Fabrica de teracotă Gheorghe Steriade din Focșani, Fabrica de tricotaje Handman și Feldman din Focșani, Moara „Focșan”, Moara „Adjud” și Fabrica de cherestea din Nămolosa a lui Toader Dumitru⁴⁵.

Pretorul Plasei Năruja îl informa pe prefectul județului, la 1 aprilie 1943, despre faptul că cei întorși de pe front făceau propagandă, involuntar, Uniunii Sovietice: *„În tren, ofițerii vorbesc că n-au văzut în Rusia nici un copil desculț și că toți sunt încălțați cu ghete. Personal mi-a vorbit un luptător întors de pe front, cu entuziasm și admirație, despre progresele realizate de regimul Bolșevic în domeniul agricol, spunându-mi că au mers până acolo, încât au aclimatizat cultura grâului și pentru regiunile friguroase, cum este zona Murmansk. Asemenea povești produc confuzii în mintea celor care le aud și, încetul cu încetul, se face un proces de schimbare a impresiilor avuțe până în prezent despre regimul Bolșevic, care*

---

⁴⁵ *Ibidem*, f. 36.

*începe să fie privit într-o formă mai favorabilă și mai puțin pesimistă*⁴⁶.

În luna martie 1943 se resimțea tot mai acut lipsa porumbului, mai ales în comunele Mănăstioara, Neicu și Străoane de Sus, iar populația era revoltată pentru că, deși s-au depus bani la Federația Putna pentru porumb, nu primise nimic în schimb. Astfel, comuna Mănăstioara depusese suma de 250.000 lei, Neicu 447.500 lei, iar Străoane de Sus suma de 614.000 lei. Tot în aceste comune, articolele de primă necesitate care erau raționalizate, cum erau zahărul și uleiul, nu se primeau regulat. Viticultorii erau nemulțumiți de prețul exagerat pe care îl pretindeau zilierii pentru munca lor și cereau fixarea unor prețuri maxime și la ziua de muncă, căci altfel riscau să rămână cu viile nelucrate sau să nu realizeze niciun profit în toamnă⁴⁷.

Și în acest an, legionarii și comuniștii se aflau în atenția autorităților care nu slăbeau nicio clipă urmărirea celor bănuși că ar putea unelti contra siguranței Statului.

La 25 februarie 1943, Poliția Orașului Focșani a înaintat Parchetului Curții Marțiale Galați pe cunoscutul comunist Ștefan Mihăileanu, cizmar din Focșani, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, ultraj contra autorităților publice și amenințare⁴⁸.

În comuna Valea Seacă funcționa preotul Chiorcea, legionar, transferat de la Cucova de către protoiereul Vasile Cojocaru, legionar și el. La 27 martie 1943, Pretura Plasei Adjud i-a cerut prefectului să intervină la Ministerul Cultelor pentru schimbarea acestui preot, căci „scria actele numai cu cerneală verde, cu toate că i s-a atras atenția că prin această manifestare oglindește simpatia politică ce o are”⁴⁹.

În ceea ce privește politica externă, populația județului era îngrijorată de faptul că sovieticii vor începe ofensiva pe Frontul de

---

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 48.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 101.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 36.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 45.

Răsărit, iar anglo – americanii, după ultimele succese obținute, vor încerca o debarcare în Balcani.

Pe plan intern, măsurile luate contra evreilor au dus la noi frământări. Biroul de Siguranță Focșani arăta, într-o Dare de Seamă pe lunile aprilie – iunie 1943, că dispozițiile autorităților cu privire la evacuarea evreilor din orașele nereședință în capitalele de județe au produs teamă în rândul evreilor din Odobești și Adjud, însă aceștia erau disciplinați și se supuneau măsurilor ce li se aplicau. Măsura de a muta evreii din Adjud și Odobești la Focșani a adus mari prejudicii comerțului din cele două orașe nereședință, din cauză că abia câteva firme comerciale evreiești au putut fi preluate de către români, pentru că, pe de o parte nu se găseau întreprinzători cu fonduri suficiente pentru preluarea afacerilor evreilor, iar pe de altă parte, pentru că nu se găseau elemente suficient pregătite pentru conducerea acestora.

Cei 800 de evrei evacuați la Focșani erau considerați „că nu reprezintă o masă productivă ci una consumatoare și vor fi repercusiuni asupra pieței locale. Acest fapt va duce la scumpirea alimentelor și chiriilor și va ridica noi probleme de ordine și siguranță. În general, evreii sunt foarte îngrijorați, având teama că mai devreme sau mai târziu vor fi evacuați în Transnistria sau în altă parte. Ei trăiesc cu convingerea că după război problema lor va fi reglementată și își vor recăpăta unele drepturi”⁵⁰.

La scurt timp după aducerea evreilor la Focșani, oamenii nevoiași care locuiau cu chirie au început să se frământă, deoarece proprietarii, avizi după câștig, au ridicat prețurile în așa măsură încât au devenit insuportabile pentru ei⁵¹.

Tot în legătură cu evreii, prefectul era înștiințat că populația era nemulțumită datorită faptului că evreii intelectuali concentrați la munca obligatorie în satul Vadu – Roșca din comuna Vultur, la îndiguirea malurilor râului Siret, „și-au înființat o popotă comună cu ofițerii, pentru a-și servi mâncăruri bune și alese, taberele dând mai

⁵⁰ Ibidem, dosar nr. 32 / 1943, f. 153.

⁵¹ Ibidem, dosar nr. 171 / 1943, f. 3.

mult un aspect de colonie de vară decât a unor tabere de muncă. De asemenea, în detașamentul de evrei de la Suraia nu se are deloc grija animalelor și căruțelor rechiziționate iar caii, după ce sunt complet istoviți, se restituie locuitorilor în așa fel, că după câteva zile mor; asemenea și căruțele se restituie într-o stare de ruină completă, nemaiputând fi întrebuințate. Locuitorilor nu li se achită costul rechizițiilor”⁵².

În comunele de lângă orașul Focșani se aflau peste 2.800 de evrei întrebuințați la muncă obligatorie. Astfel, în satul Vadu – Roșca erau 400 de evrei, în comuna Suraia erau 2.000, iar la Ciușlea 480 de evrei (300 în satul Străjescu și 180 în Ciușlea).

Cantonarea evreilor s-a făcut de către comandantii detașamentelor de muncă respective, mai ales în casele văduvelor sau ale acelor care aveau bărbații mobilizați sau concentrați.

În problema cantonării, organele comunale nu au fost consultate iar la Suraia și Ciușlea aceasta s-a făcut contra voinței autorităților locale, neținându-se cont de obiecțiile primarilor și notarilor. Prefectul arăta că „*într-un cuvânt, cantonarea s-a făcut neținându-se cont de nici o considerațiune față de populația noastră rurală, ci s-a avut în vedere interesele evreilor, purtându-se toată grija ca să fie cantonați în condițiuni cât mai bune*”⁵³.

Famiile concentraților și mobilizaților erau mereu în atenția autorităților căci, de cele mai multe ori, erau cele mai sărace din sat, iar nemulțumirile exprimate de către acestea în public puteau contamina și pe restul sătenilor. Faptul că familiile fuseseră impuse la cote mari, iar ajutorul primit din partea statului era foarte mic, ducea, de multe ori, la schimburi de replici dure între acestea și autoritățile locale.

Astfel, în comuna Mircești, satul Rădulești, atunci când pretorul discuta cu sătenii unele aspecte economice, Maria Cristache Munteanu, al cărei soț era concentrat, revoltată că nu avea dreptul la

---

⁵² *Ibidem*, f. 14.

⁵³ *Ibidem*, f. 59.

un ajutor mai mare din partea Statului, a afirmat că „*dacă e așa, atunci e mai bine la colhoz*”⁵⁴, poate și datorită faptului că cei care se întorseseră în sat de pe front, răspândiseră zvonul că „*situația de acolo nu e chiar așa de critică*”⁵⁵.

În urma acestui fapt, Legiunea de Jandarmi Putna a luat măsuri de cercetare și supraveghere, mai ales a acelor care se întorseseră din Transnistria, „*deoarece sunt printre ei din acei cu sufletul contaminat de comunism*”⁵⁶.

Mai mult, atunci când cei de pe front se întorceau în satul natal în concediu sau erau lăsați la vatră, aceștia se arătau „*nemulțumiți de cei mobilizați pe loc pentru lucru pentru cultura pământului, spunând că cei săraci luptă și apără pământul celor bogați, care stau acasă*”⁵⁷.

Discuții aprinse s-au iscat și în jurul problemei referitoare la pensiile soțiilor de ofițeri dispăruți, decedați sau în rezervă, deoarece erau considerate prea mari de către familiile ostașilor cu grade inferioare. Un agent acoperit al Siguranței, care folosea numele de cod A.E.3, informa că „*în diferite cercuri și ocaziuni se discută că n-ar mai trebui să se acorde soțiilor ofițerilor pensii atât de mari căci, în marea lor majoritate, soțiile nemaivând ce face cu banii, se dedau la lux și jocuri de cărți ce șfidează familiile luptătorilor cu grade inferioare decedați sau dispăruți pe front. Ar fi mai bine să se reducă din pensiile văduvelor de ofițeri și să se mărească acelea ale văduvelor ai căror soți au grade inferioare, care nu au alte surse decât pensia*”⁵⁸.

Același agent mai menționa că funcționarii și pensionarii o duceau foarte greu, în special din cauza lipsei articolelor de încălțăminte care se scumpiseră enorm și nu vedeau rezolvarea acestei

---

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem.*

⁵⁷ *Ibidem*, f. 12.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 20.

situații decât prin înființarea unor centre care să le furnizeze îmbrăcăminte și încălțăminte⁵⁹.

Într-adevăr, încălțăminte lipsea cu desăvârșire din magazine, iar cizmarii practicau o speculă neomenoasă, cerând sume cuprinse între 14.000 și 16.000 lei pentru o pereche de pantofi și între 2.500 și 3.000 lei pentru pingelit⁶⁰.

Funcționarii și pensionarii erau puși într-o situație de inferioritate față de alte categorii sociale, prin privațiunile pe care erau siliți să și le impună, atât în domeniul îmbrăcăminte și hranei, cât și al creșterii și formării copiilor, pe care din lipsa resurselor materiale, nu-i puteau îndruma spre o școală superioară.

Agentul mai arăta că oamenii erau preocupați doar de viața lor cotidiană, doar intelectualii manifestând un oarecare interes în legătură cu evoluția războiului, fiind îngrijorați de căderea regimului fascist din Italia și de perspectiva bolșevizării României. Țăranul, omul simplu, era preocupat doar de munca ogorului și de perspectiva unei pâini albe, făcută numai din făină de grâu, fără mălai sau tărâțe, așa cum se anunțase că va fi de la 1 august 1943⁶¹.

Pentru a menține liniștea în lumea satului, prefectul a ordonat pretorilor să efectueze cât mai multe inspecții și să vegheze la aplicarea legii fără părtinire, căci funcționarii administrativi, oameni cu pregătire sumară, de câte ori o lege îi afecta și pe ei, nu o aplicau și motivau atunci când erau prinși asupra faptului că nu au înțeles textul, deoarece nu au decât patru clase primare.

Pretorul Plasei Adjud, în urma inspecțiilor efectuate în comunele din plasă între lunile iunie – august 1943, a constatat că funcționarii administrativi, cu excepția a doi notari, aveau doar câte patru clase primare. Pretorul a cerut prefectului schimbarea acestora cu elemente bine pregătite, care să așeze administrația pe un făgaș normal. Pretorul mai comunica faptul că funcționarii „lucrează numai

---

⁵⁹ *Ibidem*, f. 19.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 168.

⁶¹ *Ibidem*, f. 19.

*din silă și la dese observațiuni și pedepse. Nu au conștiință față de serviciu, sunt vicioși și bețivi. Cu toate bunele și părinteștile îndrumări, nu se observă nici o îndreptare. Notarii existenți, rămășițe ale politicianilor sînt nărăviți, întrucît prima lecție făcută pe teren administrativ a fost hoșia și inactivitatea în birou și pe teren”*⁶². Pretorul a găsit corpul preoțesc demn, „*cu excepția preoților Ioan Căciulă de la comuna Scurta, care este imoral și chefliu și a lui Ioan Avram de la Sascut, bețiv în ultimul grad*”⁶³.

În luna septembrie 1943, primarul și notarul din comuna Păunești au fost suspendați pentru fapte de corupție, iar învățătorul Popa Lordache, spre hazul sătenilor, a organizat o fanfară cu câțiva țigani, cântînd în fața Primăriei un marș funebru pentru primarul Sebastian Șerbănescu: „*Du-l, du-l, că a furat destul!*”⁶⁴.

Între lunile iulie și octombrie 1943, în județul Putna activitatea comercială a evoluat într-un ritm lent datorită atmosferei de vacanță, specifică verii. Piața alimentară a fost tot timpul bine aprovizionată cu zarzavaturi, fructe, carne, mălai și pâine de bună calitate. Peștele, în schimb, a fost găsit în piețe foarte rar și în cantități reduse. De asemenea, roșiile, din cauza grindinei care afectase culturile. Piața vinurilor a fost foarte slabă, cererea fiind rezervată, ceea ce i-a îngrijorat pe podgoreni, care nu vedeau perspective de valorificare pentru viitoarea recoltă și riscau să piardă toți banii și munca investite în ultimul an.

În intervalul 1 iulie – 1 octombrie 1943 au existat în județ 2.181 de firme românești, 420 de firme evreiești și 49 de firme străine.

În aceeași perioadă au funcționat în județul Putna un număr de 212 școli primare de băieți și fete și grădinițe de copii. Învățământul primar era deservit de 487 învățători, învățătoare și suplinitori. Din cei 321 de învățători, 123 erau mobilizați și înlocuiți cu doar 25 de suplinitori, ceea ce a creat dificultăți în programul educațional.

⁶² *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1943, f. 28.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 160.

Numărul elevilor din școlile primare era de 31.171. De asemenea, existau și 127 de cantine școlare⁶⁵.

Toamna anului 1943, a adus, din nou, o veche problemă, în special pentru populația din zonele de la munte, mari nemulțumiri, pentru că era sezonul rechizițiilor mijloacelor de transport pentru căratul lemnului. Cum pentru trei transporturi pe care le făcea până la Odobești, un locuitor din Mera cheltuia pe potcovit și hrana animalelor 1.200 lei, bani pe care nu și-i recupera niciodată, oamenii, sub pretextul că își înlocuiesc vitele bătrâne cu altele mai tinere, au început să le vândă. Adevăratul motiv era acela că voiau să scape de corvoada rechizițiilor, ceea ce a alarmat autoritățile, căci aprovizionarea cu lemne de foc în diferite părți din județ era pusă în pericol⁶⁶.

Tot în toamnă, înaintarea trupelor bolșevice pe Frontul de Răsărit a început să îngrijoreze populația urbană a județului Putna, iar teama că rușii vor ajunge până la noi era tot mai mare.

Zvonul că România urma să intre în acțiune contra Ungariei, pentru dezrobirea fraților ardeleni, a generat vii discuții în rândul intelectualilor: „*Toți abia așteaptă această luptă pentru a răzbuna pe frații schingiuiți și victimele mișelilor provocate de către unguri*”⁶⁷.

În luna septembrie 1943, prefectul era informat că în Plasa Panciu situația Frontului de Răsărit era subiectul cel mai dezbătut: „*În toate conversațiile ce le poartă, oamenii analizează orice situație; preferă să cădem sub oricare putere occidentală, numai sub ruși nu. Nimeni nu-și face nici o iluzie în această direcție, atrocitățile bolșevicilor fiind arhicunoscute din cele păținite de românii din Basarabia și Bucovina de Nord sub jugul bolșevic din 1940 – 1941*”⁶⁸.

Succesele sovietice de pe front dădeau apă la moară comuniștilor locali, de aceea, încă din luna ianuarie 1943, comuniștii

---

⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1943, f. 258 verso.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 154 verso.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 158.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 162.

cunoscuți din Focșani au fost invitați la Biroul Siguranței, unde li s-a pus în vedere că în cazul în care în oraș sau în comunele învecinate vor fi răspândite manifeste sau se va observa vreo tentativă de organizare a unor acțiuni ce ar periclita siguranța națională, vor fi internați în lagăre. Acest avertisment, dar și supravegherea continuă a comuniștilor, au avut rezultatul dorit, căci nu au activat deloc.

În ceea ce privește evreii, aceștia afixau un optimism accentuat de fiecare succes obținut de către Aliați. Se fereau însă să-și arate sentimentele fătîș și nici nu făceau propagandă în favoarea inamicului. Brigada de Siguranță arăta că aceștia „*totuși comentează mersul războiului. Cu ocazia capitulării Italiei, s-a putut observa pe fețele lor momente de satisfacție. Măsurile de evacuare din orașele nereședință de județ în capitala județului au provocat oarecare nemulțumiri, însă dispozițiile prin care au fost suspendate aceste evacuări au stârnit o nespusă satisfacție în rândurile lor*”⁶⁹.

În luna octombrie 1943, Legiunea de Jandarmi Putna informa prefectul despre impactul pe care zvonurile lansate de către soldații întorși de pe front îl avea în sânul comunității rurale din județ. Prin trenuri, prin gări sau cârciumi, soldații povesteau oamenilor fapte imaginare sau auzite, distorsionate, care provocau o stare de neliniște în rândul sătenilor. Văduvele și orfanii erau extrem de agitați, iar nemulțumirile acestora erau rezultatul direct al discuțiilor purtate cu cei întorși de pe front.

Cel mai adesea, ostașii vorbeau despre faptul că pe front sunt trimiși numai oameni săraci, iar proprietarii de pământ, tineri și apți pentru a fi mobilizați, erau scutiți. Nu numai proprietarii de pământ arabil erau scutiți de mobilizare, ci și cei de viță de vie, dacă depășeau 5 ha.

Legiunea de Jandarmi Putna menționa că exista și un adevăr în relatările ostașilor: „*În regiunea de podgorie, proprietarul a 5 ha de vie, scutit de mobilizare, este categorisit ca unul care se sustrage îndatoririlor față de țară. Aici, se pare că au dreptate, căci via de*

⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1943, f. 522.

5 ha nu poate fi rânduită alături de marile interese ale țării. Se vorbește că pe front se trimit numai oameni săraci, cei bogați fiind scutiți camuflat. Zvonurile de acest fel sunt primite de populația de la țară ca fiind reale, din moment ce sunt aduse de soldații care vin de pe front și confirmă faptul că în unitățile respective nu se află decât soldați proveniți din pătura țărănească, fără nici un orășean sau vreunul cu stare materială bună. În legătură cu mersul războiului populația este foarte îngrijorată, în special de operațiunile militare de pe Frontul de Răsărit, căci știrile aduse de ostașii care vin de pe front spun că armata din Crimeea este expusă să fie încercuită ca și la Cotelul Donului”⁷⁰.

O lună mai târziu, populația județului se mai liniștise, poate și datorită faptului că aprovizionarea cu articole de primă necesitate era satisfăcătoare, în afară de uleiul comestibil de care duceau lipsă mai ales comunele rurale, deoarece nu se mai primise cota de mai multe luni.

La 21 decembrie 1943, la Focșani, oamenii se frământau și discutau evenimentele de război, retragerile de pe Frontul de Răsărit ale românilor și germanilor aducând lupta mai aproape de granițele noastre. Zvonul că „*armatele germane, în scurt timp, vor întrebuița un nou armament și noi invenții care vor distruge armatele bolșevice*”⁷¹ a dus la creșterea moralului populației. Acesta era întreținut și de speranța că anglo – americanii se vor întoarce până la urmă, împotriva Uniunii Sovietice, iar „*România va ieși învingătoare din actualul război, întemeindu-se această credință pe aceea că nu numai Germania, care ne este aliat, dar chiar și Anglia are tot interesul ca după Război România să devină aici, în Răsărit, o țară foarte puternică*”⁷². Cât de mult se înșelau!

---

⁷⁰ *Ibidem*, f. 762.

⁷¹ *Ibidem*, f. 784.

⁷² *Ibidem*.

1944

În luna ianuarie 1944, prefectul era informat că populația urbană din Plasa Panciu, mai ales intelectualii și cei mai înstăriți, erau foarte îngrijorați datorită măsurilor luate în vederea unei eventuale evacuări.

Oprirea înaintării trupelor sovietice a determinat autoritățile locale să cheme locuitorii, și, prin intermediul căminelor culturale și al adunărilor obștești, să le explice „că măsurile luate nu au fost decât simple prevederi”⁷³.

La Odobești, pregătirile pentru evacuarea populației au fost întâmpinate cu calm și „nu au fost nici motive de panică și nici comentarii nefavorabile”⁷⁴. Totuși, Poliția locală a luat măsuri pentru reprimarea zvonurilor.

În martie 1944, când sovieticii reocupă teritoriile situate la nord – est de linia Tighina – Chișinău – Iași, cetățenii bogați din Panciu au reușit să obțină vagoane pentru a-și evacua averea, ceea ce a dus la revoltarea populației sărace, care nu beneficia nici măcar de căruțe în care să-și încarce agoniseala de o viață. Comentariile celor fără posibilități materiale îngrijorau autoritățile:

„Se vorbește că în timp ce ostașii luptă și mor pe front, în țară se face mare lux, se luptă pentru moșieri, care obțin diferite scutiri de a nu merge pe front. Locuitorii acestui oraș au început să cumpere animale și căruțe de la refugiații din Basarabia și Bucovina ce trec prin Panciu, pentru a avea posibilitatea de evacuare. Se întrebă dacă nu cumva li se vor rechiziționa și animalele ce le cumpără acum, rămânând iarăși fără mijloace de deplasare”⁷⁵.

Replierea unităților militare din Transnistria, precum și convoaiele cu refugiați din zonele cotopte de sovietici au făcut ca, o mare parte din caii folosiți la transport să moară din cauza efortului la care au fost supuși. Cadavrele acestor animale au rămas pe drumurile

---

⁷³ *Ibidem*, dosar nr. 171 / 1943, f. 240.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 241.

⁷⁵ *Ibidem*, dosar nr. 107 / 1944, f. 1.

din județ neîngropate, din lipsă de timp sau din neglijență, existând pericolul izbucnirii unei epidemii.

Pentru a evita acest lucru, Serviciul Veterinar al Comandamentului Sectorului I a solicitat prefectului județului Putna să ordone autorităților locale să se ocupe de îngroparea acestora ⁷⁶.

În primăvara anului 1944, în județul Putna s-a luat măsura ca premilitarii să lăcreze viile marilor proprietari, ceea ce a nemulțumit peste măsură populația, după cum se specifica într-un Raport al Jandarmeriei: *„Se susține că stăpânirea obligă copiii să muncească la boierii cu vii multe, care au fugit din regiune, iar oamenii săraci, rămași pe loc, trebuie să muncească pentru ei. De aceea, propunem ca munca organizată de autorități să se facă numai în interes public și nu în folos particular. Rațiunile economice sunt rău înțelese de mulțime”* ⁷⁷.

Au existat probleme în județ și cu trupele germane cantonate aici sau aflate în trecere.

Astfel, în luna aprilie 1944, în comuna Pădureni, elemente din trupele germane aflate în trecere, sub amenințarea armelor, au luat de la locuitori păsări, alimente, furaje și alte bunuri. Impactul negativ al acestor fapte este subliniat de către autoritățile locale: *„Se pare că în sânul populației noastre își face tot mai mult loc un simțământ de neîncredere în disciplina tradițională a trupelor germane și, implicit, în forța lor combativă”* ⁷⁸.

Situația sătenilor din Pădureni era foarte dificilă, deoarece toate comunele din regiunea Panciu rămăseseră izolate de Focșani, din ziua de 8 aprilie 1944, când a fost închisă linia ferată Mărășești – Panciu.

În comuna Berești din Plasa Adjud, ostașii germani s-au dat la jafuri: de la Toader Grăjdeanu au luat 500 kg de porumb, 500 kg de fân și lemne de foc, iar de la Ioana Mitu au sustras 500 kg de porumb,

---

⁷⁶ *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1944, f. 190.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 257.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 144.

500 kg de paie, 300 kg de fân și 30 kg de ovăz. Mai mult, în timpul nopții au furat și 15 găini din sat. Pretorul V. Terțan raporta prefectului că faptele au fost aduse la cunoștința Comandaturii germane din localitate, fără niciun rezultat ⁷⁹.

Tot în Plasa Adjud, germanii au creat neplăceri localnicilor, lăsându-și caii să pască prin lanurile de grâu și lucernă, iar la intervențiile autorităților comunale răspundeau că „*pasc grâul cu caii pentru a nu rămâne în mâna rușilor*” ⁸⁰.

Comerțul din județ a cunoscut o perioadă de revigorare odată cu stabilizarea frontului, populația recăpătându-și calmul și încrederea.

În mai 1944, la Panciu, „*carnea este abundentă, iar în chestiunea mieilor, căci măcelarii tăiau numai miei, pe care îi vindeau cu 250 kg, și populația săracă nu putea plăti această sumă pentru o carne, care, în definitiv, este mai puțin hrănitore decât aceea de vită, i-am obligat ca pe lângă miei să taie și vite, așa cum este drept și cinstit. Peștele, așa după cum ați putut constata personal, a fost într-o așa mare cantitate, că pescarul Gheorghe Nistor, la inspecția ce i-am făcut-o ieri, 22 mai, a fost găsit cu două lăzi mari de crap, pe care îi despica, sărându-i, să nu se strice, fiindcă rămăsese nevândut. Mălaiul se găsește în orice moment, doar orezul nu poate fi disponibil*” ⁸¹, raporta primarul orașului către prefect.

Odată cu avansarea sovieticilor pe Frontul de Est, s-a simțit o revigorare a propagandei duse de comuniști. Chiar comandantul Legiunii de Jandarmi Putna, aflându-se într-o regiune muntoasă din județ și mergând în căruța unui țăran, discutând cu acesta despre situația politică de atunci (luna mai 1944) și încercând să-l convingă că la noi nu-și are rost un regim comunist, iar moșiile fuseseră împărțite de la sfârșitul războiului trecut, săteanul i-a răspuns că mai

⁷⁹ *Ibidem*, f. 181.

⁸⁰ *Ibidem*, dosar nr. 107 / 1944, f. 4.

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1944, f. 25.

sunt de împărțit și suprafețele de viță de vie ⁸², idee preluată probabil de la comuniști.

Mai mult, la începutul lunii august, din Panciu, prefectul era informat că atunci când toată lumea era îngrijorată, întrebându-se dacă vor mai apuca culesul viilor pe acele meleaguri sau în pribegie, „*imposibili la toate acestea sunt muncitorii, printre care sunt elemente care discută că dacă vin bolșevicii, nu-i rău decât pentru boieri, iar pentru dânșii e bine*” ⁸³.

O mare tragedie au trăit focșănenii în ziua de 11 iunie 1944, între orele 9 ¹⁵ și 10 ³⁰, când 100 de bombardiere americane, cu patru motoare, au atacat în valuri, venind dinspre Tecuci. Bombardamentul a avut ca țintă baza militară din Focșani și aerodromul militar german de aici. Au fost avariate cazărmlile Regimentelor 1 Căi Ferate, 5 Pionieri, 10 Dorobanți, 5 și 11 Artilerie, precum și depozitele aferente. Cinci clădiri militare au fost distruse, iar trei avariate. Străzile din apropierea cazărmlilor au avut de suferit, 32 de case fiind incendiate, iar 53 grav avariate. Dintre civili și-au pierdut viața doi bărbați, 11 femei și trei copii, iar 89 de persoane au fost rănite. De asemenea, 43 de militari și trei ofițeri au murit. Aerodromul militar german a suferit pagube minore, fiind distruse parțial doar 10 barăci, iar opt sanitari și-au pierdut viața.

Pagubele s-au situat la valoarea de 466.120.224 lei, la care se adaugă încă 4.704.622 lei, valoarea a 30 de vagoane C.F.R. distruse în timpul atacului ⁸⁴. Durerea, spaima și lacrimile provocate nu pot fi contabilizate.

După lovitura de stat din 23 august 1944 și înlăturarea mareșalului Antonescu, putnenii au trecut prin momente groaznice odată cu intrarea trupelor sovietice.

---

⁸² *Ibidem*, dosar nr. 107 / 1944, f. 19.

⁸³ *Ibidem*, f. 30.

⁸⁴ Gheorghe Miron, *Bombardamentele aliate asupra județului Putna în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial*, în *Cronica Vrancei*, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2006, p. 329 – 330.

La 26 august 1944, Armata Roșie a intrat în Focșani, unde încă se mai dădeau lupte contra rămășițelor unităților germane, dezorganizate. Din cauza panicii și groazei provocate în rândurile populației civile, cei care nu fugiseră din oraș s-au ascuns prin beciuri, pentru a fi la adăpost de bombardamente și focurile de armă ce se trăgeau pe străzi.

La Prefectura Județului Putna, în urma dispozițiilor scrise primite de la Comandamentul Militar al Garnizoanei Focșani, funcționarii au plecat în ziua de 25 august 1944, ora 14, îndreptându-se spre Blaj, oraș ce era destinat pentru evacuarea acestei instituții. O altă parte dintre funcționari, care era dispersată în comuna Pătești, a plecat de aici spre Blaj, cu autocamionul instituției, marca „*Polski Fiat*”, nr. 487, în care s-au încărcat și lăzi cu gestiunea curentă a Prefecturii, a fostului Comitet de Patronaj Județean, valori, dosare de corespondență pe anul 1944 și câteva bagaje personale ale funcționarilor. Subprefectul Aristide Gafencu a plecat spre Blaj din clădirea instituției, folosind autoturismul marca „*Steyer*”, proprietatea Prefecturii.

În schimb, prefectul Panaite Pavlu era plecat la București, de unde a ales să nu se mai întoarcă. Arhiva și gestiunea Prefecturii fuseseră evacuate din timp la Alexandria, județul Teleorman, unde se aflau în siguranță.

La intrarea trupelor sovietice în oraș, sediul Prefecturii era gol, neaflându-se nicio persoană înăuntru. Cu toate că ușile nu fuseseră încuiate, au fost sparte de către soldați, care și-au însușit obiectele mai de preț. Jaful a continuat timp de câteva zile.

Nicolae Cimpoescu, om de serviciu la această instituție, s-a întors în ziua de 28 august 1944 la slujbă, unde a găsit totul răvășit: „*După ce au spart încuietorile de la uși, în voie se puteau introduce în local și birouri ostașii ruși, care nu s-au limitat la ce au ridicat prima dată*”⁸⁵.

---

⁸⁵ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 119 / 1945, f. 420.

Neculai Stoian, intendentul Prefecturii, a fost și el martor la prăpădul făcut de ruși: „Și din cursul lunii septembrie, înainte și după instalarea dlui prefect și reîntoarcerea dlor funcționari la serviciu, s-au mai ridicat diferite obiecte de inventar de către ostașii sovietici. Mobilierul și alte bunuri care n-au fost evacuate, au fost ridicate de către ofițerii și ostașii sovietici. Din camera nr. 30, unde se aflau depozitate 75 de aparate de radio provenite de la evrei, obiecte și materiale ale prefecturii, s-au ridicat 60 de aparate de radio, în bună stare de funcționare, de către un maior și câțiva ostași sovietici, în văzul lui Nicolae Cimpoescu și a lui Toader Savin, gardian public. Din biroul secției M.O.N.T. a fost spart fișetul. S-au furat mai multe materiale de la Apărarea Pasivă, precum și suma de 33.210 lei, bani care aparțineau primăriei orașului Mărășești”⁸⁶.

Herman Iarovici, viitorul secretar al comuniștilor locali, recunoștea că el a fost acela care i-a îndrumat pe ruși spre Prefectură.

Armata sovietică a fost întâmpinată la Focșani de către un Comitet Provizoriu, format din reprezentanții tuturor partidelor, dar dominat de comuniști. Profesorul Trofin Lozinski, vorbitor de limbă rusă, a fost numit ajutor de primar, Hagic Boos, reprezentant al Partidului Național Țărănesc, devenea prefect al județului, iar Tuță Marin, fost polițist destituit în timpul regimului antonescian pentru că îi favoriza pe comuniști, era numit ca șef al Poliției Orașului Focșani.

La 27 august 1944, Herman Iarovici, împreună cu Ștefan Mihăileanu, au format gărzile civile, „din cauză că populația s-a dedat la prădăciuni”⁸⁷. O zi mai târziu, au ajuns la o înțelegere cu Comandamentul sovietic în ceea ce privește întocmirea banderolelor pentru gărzile civile. La 30 august 1944, gărzile civile au fost completate cu elemente din Poliția Orașului Focșani, care se întorseseră în oraș.

---

⁸⁶ *Ibidem*, f. 421.

⁸⁷ A.N.Vn., fond Comitetul Județean Putna al P.C.R., dosar nr. 1 / 1944, f. 4.

Comitetul Provizoriu a lansat un Apel, la 26 august 1944, către cetățenii orașului Focșani:

„Armata Roșie a intrat ca liberatoare și ca aliată în orașul nostru. Autoritățile noastre lașe (cu excepția șefului poliției locale), în loc să asculte ordinul guvernului nostru central, să stea pe loc și să primească cum se cuvine pe aliații noștri de astăzi, au fugit în mod rușinos, lăsând orașul nostru în părăsire.

Ordinea trebuie restabilită în orice chip!

O propagandă înveninată și prostească a fost dusă ani de zile împotriva aliaților noștri din Răsărit, arătându-i în mod complet eronat, în culorile cele mai negre, fapt care a pus populația pașnică în panică – până la a-și părăsi gospodăriile.

Astăzi Însă Adevărul A Ieșit La Lumină!

Epoca reacțiunii, a abuzului, a intoleranței, a urii de rasă, de etnicitate etc. trebuie s-o socotim intrată în domeniul istoriei. Soarele sfânt al libertății a răsărit pentru toată lumea. Populația noastră are astăzi o importantă îndatorire: să privească cu încredere în Armatele Uniunii Sovietice Ruse, care vin ca aliații noștri, iar nu ca dușmani. Neputând încă avea legătura cu Guvernul Central, o mână de cetățeni, ne-am adunat, ca în mod provizoriu să instituim o conducere care să înlăture anarhia provocată de lipsa autorităților, să punem ordine și să asigurăm viața și hrana locuitorilor. Cerem însă calm și concursul tuturor locuitorilor și sperăm să readucem lucrurile la starea lor normală.

În numele Partidului Național Țărănesc – profesor H. Boos.

În numele Partidului Comunist – Ștefan Mihăileanu

În numele Partidului Național Liberal - avocat C. Chele

Din partea intelectualilor focșăneni - profesor Trofin Lozinski”⁸⁸.

La 30 august 1944, Herman Iarovici, alături de tovarășii Mihăileanu și Ghimeș, au hotărât înființarea Comitetului local al Partidului Comunist. O zi mai târziu, Comitetul era format și compus

⁸⁸ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 95 / 1944, f. 1.

din: Herman Iarovici, Ștefan Mihăileanu, Ștefan Dașchievici, Simion Susnoschi și Costică Ghimeș. Toți aceștia vor primi carnete de membru al P.C.R. la 4 septembrie 1944.

În ziua de 5 septembrie 1944 a fost primit în partid Niță Dumitru, la 6 septembrie 1944 se alăturau Ion Orzărescu, Ion Bobocea și Ion Chirițescu, iar la 8 septembrie 1944, Comandamentul Sovietic a cerut tabelul tuturor membrilor. Aceștia erau: Ștefan Mihăileanu, Ștefan Dașchievici, Simion Susnoschi, Costică Ghimeș, Ion Orzărescu, Ion Bobocea, Niță Dumitru, Ion Chirițescu și Herman Iarovici ⁸⁹.

În adunarea membrilor P.C.R., fiecare dintre aceștia a primit câte o misiune: Ștefan Mihăileanu a fost numit ajutor de primar, Simion Susnoschi era însărcinat cu organizarea sindicatului funcționarilor comerciali, Ștefan Dașchievici cu cel al metalurgiștilor, Costică Ghimeș cu cel al tăbăcarilor, Ion Bobocea trebuia să îi organizeze pe cizmari, Ion Chirițescu a fost numit medic - șef al județului Putna și delegat în Consiliul Județean, iar Herman Iarovici devenea secretar și casier al partidului ⁹⁰.

Situația putnenilor s-a înrăutățit considerabil după luna august 1944. Unități izolate ale armatei sovietice jefuiau nestingherite, sătenii nu mai ieșeau la muncile agricole și trăiau în nesiguranță. Cum în județ rămăsese o mare cantitate de vinuri nevândute, lucrurile s-au agravat, soldații ruși în stare de ebrietate fiind un real pericol.

Cu toate că funcționarii erau la lucru, nesiguranța făcea ca randamentul să nu fie cel dorit. Prăvăliile erau deschise, dar negustorii au pierdut mult, căci rușii aveau obiceiul să nu plătească marfa sau, în cel mai fericit caz, o achitau în ruble, cu care românii nu aveau ce face. Piața era bine aprovizionată, cu toate că sovieticii luaseră foarte multe oi, vite etc., în schimb prețurile erau în creștere. Industria era aproape inexistentă, Fabrica de produse chimice „Mărășești” și cea de zahăr de la Sascut nu funcționau.

---

⁸⁹ A.N.Vn., fond Comitetul Județean Putna al P.C.R., dosar nr. 1 / 1944, f. 4.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 5.

Încasările la buget nu se făceau aproape deloc.

La începutul lunii octombrie 1944, prefectul Hagic Boos sintetiza starea lucrurilor din județ:

„Câtă vreme nu vom avea o deplină siguranță în ceea ce privește persoana și proprietatea, nu se va putea face nimic serios. Unitățile de jandarmi și cele de poliție sunt insuficiente față de numărul trupelor sovietice în trecere, și în special al celor izolate, care mișună prin toate comunele din județ și din cauza cărora populația este într-o continuă stare de nesiguranță și deprimare. Unitățile armatei române nu s-au prezentat încă. Ar fi de dorit ca toate abuzurile săvârșite de unități sau soldați sovietici să fie exemplar sancționate. La 2 octombrie 1944, mai mulți ofițeri și în special un sergent major sovietic l-au terorizat pe subsemnatul în cabinet, sub motiv că nu le schimb rublele”⁹¹.

O oarecare îmbunătățire s-a simțit la sfârșitul lunii octombrie 1944, când rublele obținute de către comercianți de la ostașii sovietici în schimbul mărfurilor au fost depuse la Banca Națională din Focșani și la cele două centre din Adjud și Odobești pentru preschimbare.

S-a constatat o ameliorare și a încasărilor la bugetele locale, datorită faptului că produsele de toamnă au fost vândute. Prefectul Hagic Boos concluziona: *„În general, situația este mai bună decât cea din luna precedentă, având în vedere că ni s-au trimis în județ unități militare care fac paza viilor de la Panciu și Mărășești. Unitățile române s-au întors în garnizoană. Prin unele locuri din județ se mai întâmplă cazuri, unde soldați sovietici comit abuzuri, luând bunuri ale locuitorilor, în special mâncare. E de dorit să se intervină la Comandamentul Sovietic pentru o siguranță perfectă a populației și a bunurilor locuitorilor”⁹².*

Și totuși, dacă aceste intervenții pe lângă Comandamentul Sovietic au fost făcute, n-au servit la nimic. În noaptea de 31 octombrie 1944, trei ostași sovietici au pătruns în locuința Anicăi

---

⁹¹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 107 / 1944, f. 34.

⁹² *Ibidem*, f. 41.

Chirilă din Focșani, strada Pia Brătianu, nr. 21 și sub amenințarea armelor, au furat mai multe obiecte. Fiind surprinși asupra faptului de către poliție, au deschis focul și au fugit spre Cimitirul Nordic ⁹³.

O zi mai târziu, în strada Griviței, nr. 24, strada Tudor Vladimirescu, nr. 20, strada I. C. Brătianu, nr. 17 și la magazinul lui Ionel Balica din Strada Mare a Unirii, nr. 135 din Focșani, au fost date mai multe sparșeri, autorii fiind ostași sovietici, însoțiți de către Ion Miron, din comuna Mera, singurul care a fost arestat ⁹⁴.

La Adjud, Trifan Nicolae, însoțit de doi soldați ruși, a pătruns în casa lui Constantin Anghelescu, de unde s-a furat suma de 20.000 lei. Tot aici, a fost jefuită și casa lui Vasile Irimia ⁹⁵.

În noaptea de 8 / 9 noiembrie 1944, la Focșani, trei ostași sovietici au intrat cu forța în curtea comerciantului Gheorghe Pascu din strada Cuza - Vodă, forțând ușa și obloanele, au spart geamurile pentru a intra în casă, însă intervenția unui gardian și a santinelei de la Poștă i-a pus pe fugă. În aceeași noapte, probabil tot cei trei ostași, au jefuit locuința Mariei Andrei, din strada Bateriei, nr. 25, și au încercat să pătrundă și în casa din strada Perjoi, nr. 15, însă o patrulă de poliție a reușit să-i alunge ⁹⁶.

La 24 noiembrie 1944, mai mulți soldați ruși, în stare avansată de ebrietate, au provocat un scandal pe peronul Gării Focșani, s-au bătut între ei, folosind și armele, unul dintre ei fiind rănit mortal ⁹⁷.

În ziua de 28 noiembrie 1944, ostașii sovietici au atacat un camion civil pentru a-i jefui pe pasageri, împușcând mortal pe unul dintre aceștia ⁹⁸.

Rușii nu s-au sfiit să atace și instituțiile publice. Notarul comunei Orbeni arăta că „în ziua de 23 noiembrie 1944, au venit în cancelaria primăriei opt ofițeri și subofițeri sovietici și ne-au

---

⁹³ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1944, f. 6.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 7.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 9.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 13.

⁹⁷ *Ibidem*, f. 20.

⁹⁸ *Ibidem*, f. 21.

amenințat că ne împușcă pe motiv că în zonă a fost găsit un soldat sovietic împușcat de garda cetățenească. Unul dintre ofițeri m-a luat pe mine și m-a dus la postul de jandarmi, unde am găsit pe domnul șef de Secție în inspecție și pe plutonierul Arsenescu, care știa rusește. Ne-au amenințat că ne împușcă și că vor da foc satului. Au venit și ceilalți sovietici aici, au luat toate armele din rastel și muniția. I-au luat ceasul dlui șef de Secție și 30.000 lei, plutonierului Arsenescu i-au luat suma de 18.000 lei, iar mie, că nu au găsit nici ceas și nici bani, mi-au luat paltonul și căciula. Au ieșit din post și au început să tragă focuri de armă. Pe drum au găsit un jandarm, i-au luat actele, arma și suma de 10.000 lei”⁹⁹.

Cobzan Radu, din Focșani, a fost jefuit de suma de 3.000 lei, fiind dezbrăcat și de haine¹⁰⁰, iar Solomon Vasile a fost împușcat mortal, Dinu Nicolae și Cristea Dinică fiind răniți¹⁰¹.

Gardianul public de la Poliția Focșani, Gheorghe Lămotică, a fost dezarmat, i s-au furat hainele și banii de către trei ofițeri sovietici¹⁰².

Atacurile soldaților sovietici asupra populației civile s-au întezit în luna decembrie 1944.

La Focșani, magazinele Anei Pascu, din Piața Moldovei, Fănicăi Stavăr, din strada Vâlcele, a lui Marcu Gutenberg, din Piața Daciei, Hotelul „Bristol” și Pescăria „Botez” au fost salvate de la jefuire de către organele polițienești care i-au pus pe fugă pe „aliați”. În schimb, magazinele lui Iancu Rață, Moise Grinfeld și atelierul de cizmărie al lui Grigore Spulber au fost prădate de obiecte de manufactură și încălțăminte.

Au fost și cazuri când locuitorii s-au opus agresorului. Vasile Popa, din Focșani, observând că ostașul sovietic care-l agresa nu avea muniție asupra sa, l-a dezarmat și predat Poliției Focșani.

⁹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1944, f. 163.

¹⁰⁰ *Ibidem*, dosar nr. 89 / 1944, f. 38.

¹⁰¹ *Ibidem*, f. 40.

¹⁰² *Ibidem*, f. 41.

În comuna Florești, cetățeanul Spânu a împușcat mortal doi ruși care încercau să fure ¹⁰³.

Gardianul public Ioan Căldărescu, întorcându-se la serviciu, a fost acostat de șase ruși, care i-au cerut să le dea de băut, iar la refuzul acestuia, a fost bătut îngrozitor. Gardienii Gheorghe Munteanu, Ștefan Patulea, Anton Gavrilă, Mușat Hurmuzache și Bădică Dobre au fost opriți de o pătrulă sovietică și deposedați de bani și ceasuri. Lui Gheorghe Ghibirdic, din Mărășești, i-a fost incendiată locuința. Tot la Mărășești, cizmarului Haralambie Jiglău i s-au furat 40.000 lei. David Anghelache, de la Poliția Focșani, a fost împușcat mortal în postul său de pază. Primarul comunei Călieni a fost împușcat când se întorcea de la Focșani, iar adjutantul Ioan Carp de la Corpul IV Armată a fost găsit împușcat mortal în Gara Focșani ¹⁰⁴.

Cazurile sunt mult mai numeroase, însă ne limităm doar la prezentarea acestora, care, credem, fac o imagine completă a tragediei pe care putnenii au trăit-o după 23 august 1944 și sosirea „*aliaților*” sovietici.

Ca o completare a tabloului suferințelor îndurate de populația județului Putna, prezentăm Memoriul locuitorilor comunei Pățești către Prefectura Județului Putna, în luna decembrie 1944:

„Încă de acum trei săptămâni v-am expus situația comunei Pățești, suferințele pe care de mult timp le îndurăm, suferințe și lipsuri pe care le suportă în special comuna noastră. Am cantonat și hrănit de la 29 august, neîntrerupt, mii de ostași sovietici, care în fiecare zi s-au scurs pe front și trec încă prin comuna noastră. Ni s-au ridicat majoritatea vitelor cornute fără nici o formalitate, boi, oi, precum și porcii și păsările, iar comuna noastră, fostă fruntașă, având acum aspectul de comună părăsită.

Sărbătoarea Crăciunului, care altădată era așteptată de toți creștinii, având casa îndestulată și porcul în curte, acum ne găsește

---

¹⁰³ *Ibidem*, dosar nr. 107 / 1944, f. 50.

¹⁰⁴ *Ibidem*, f. 50 verso.

*fără alimente*¹⁰⁵ și fără urmă de tihnă de sărbători. Comuna noastră, înțelegând rostul Convenției de Armistițiu, a dat concurs și am cărat până acum 90.000 kg lemne pentru spitalele sovietice din Focșani. Tot comuna noastră, ca și în ultimii patru ani, a fost cea care a dus greul cu rechizițiile și corvezile. Vitele din comună au rămas doar arături, în fiecare zi fiind scoase la corvoadă la pădure, în timp ce alte comune, mai îndepărtate, nu cunosc ce este aceasta. Am ajuns în situația de a ne vedea copiii goi, lipsiți de alimente și căldură și ducând greul vieții fără nici un sprijin de nicăieri”¹⁰⁶.

Aplicarea Convenției de Armistițiu, care permitea sovieticilor spolierea legală a României, lipsa lemnului de foc, a articolelor de primă necesitate și prețurile veșnic în creștere, au făcut viața putnenilor un calvar, la sfârșitul anului 1944.

1945

Greutățile unui județ deficitar în ceea ce privește produsele s-au accentuat, populația suferind foarte mult. Lipsa completă a unor articole, cum ar fi grânelor, grăunțele, grăsimile și arpacașul și epuizarea progresivă a altora, a făcut ca aprovizionarea să fie foarte dificilă.

La țară, furajele pentru animalele sătenilor au fost ridicate de către sovietici, vitele rămânând să moară de foame. Prețurile au crescut exploziv, lună de lună, ajungând ca în martie 1945, un litru de lapte să coste între 200 - 240 lei, carnea de vită între 600 - 700 lei pe kg, iar cea de porc între 1200 - 1400 lei kg¹⁰⁷.

O altă problemă pentru locuitorii județului Putna a fost ordinul primit de la Comisia Aliată de Control privind restituirea vitelor pe care le primiseră în timpul Războiului din Răsărit din Transnistria și alte zone din U.R.S.S. Între anii 1941 - 1944, prin Guvernământul Transnistriei, prin Regimentul 5 Artilerie Grea și prin

¹⁰⁵ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1944, f. 61.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 61 verso.

¹⁰⁷ A.N.Vn., fond Delegația Comisariatului General al Executării Armistițiului, dosar nr. 4 / 1945, f. 33.

intermediul unor particulari au fost aduse bovine, cabaline și ovine, care au fost distribuite familiilor nevoiașe, în special văduvelor și familiilor celor mobilizați. O mare parte din aceste animale, datorită drumului din Rusia până aici, au murit, altele s-au îmbolnăvit, neputând fi utilizate.

Animalele rămase. intrate în posesia văduvelor, invalizilor și orfanilor de război, mulți dintre ei neavând mijloace să le întrețină, au fost sacrificate imediat sau vândute.

Acum, ei erau obligați să restituie animalele primite, iar în cazul în care nu le mai aveau, trebuiau să cumpere altele pe care să le predea. Faptul că cei care trebuiau să le restituie erau oameni lipsiți de mijloace de trai, abia asigurându-și hrana de zi cu zi, și neputându-și permite să cumpere animale cu care să le înlocuiască, a dus la proteste din partea locuitorilor.

Biroul pentru Aplicarea Armistițiului arăta că „*autoritățile, persistând în a preda vitele, s-au produs mari nemulțumiri în rândul acestor oameni, fapt ce a făcut să se prezinte în masă la preturi și la prefectură, cerând să fie scutiți să nu mai predea vitele. Vitele ce au fost predate pentru restituire s-au găsit într-o mare mizerie, datorită faptului că locuitorii, din momentul ce au simțit că trebuie să le predea, nu le-au mai dat suficientă hrană și îngrijire. Din această cauză unele dintre ele au murit, chiar la predare, în special cabaline, iar cele ce se puteau îndrepta au fost oprite la Centrul de iernat, unde au fost supuse tratamentelor radicale și îngrijirii adecvate, fiind salvate*”¹⁰⁸.

La 1 mai 1945 a fost sărbătorită cu fast, după model sovietic, Ziua Muncii. Au fost organizate care alegorice, iar țărani aduși din toate zonele județului, îmbrăcați în costume tradiționale, au participat cu „*entuziasm*”. Steagurile roșii și tricolore au fost prezente în tot orașul, după tipicul comunist¹⁰⁹.

---

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 44.

¹⁰⁹ A.N.Vn., fond Comitetul Județean Putna al P.C.R., dosar nr. 11 / 1945, f. 1.

Ziua Victoriei a fost sărbătorită la 9 mai 1945, armata română defilând în fața „*aliatului*” sovietic ¹¹⁰.

La 16 iunie 1945 a fost organizată la Focșani primirea, printr-o defilare fastuoasă, trupelor sovietice și române ce se întorceau de pe front ¹¹¹.

La 23 august 1945 a fost sărbătorită „*ziua eliberării de sub jugul fascist*”, festivitățile fiind organizate de către comuniști și sub atenta supraveghere a Comisiei Aliate de Control (Sovietice).

Discursul rostit de către fiecare oficialitate din județ este concludent pentru a înțelege drumul pe care România se înscriesese:

„Cetățeni și Cetățene!

Astăzi, 23 August 1945, întreg poporul român și cu el toate popoarele conlocuitoare, își serbează eliberarea de sub jugul sângeros al cotropitorilor nemți și al clicei criminale care a vândut țara nemților.

S-a scurs un an de zile de când poporul român, săturat de atâta suferință avută în timpul războiului criminal al lui Antonescu, de atâta jaf și crimă făcute în țară de către nemți, de atâtea lacrimi vărsate de familiile lăsate în urmă.

S-a scurs un an de zile de când poporul român, conștient de menirea sa istorică a dus lupta hotărâtă pentru câștigarea unui regim cu adevărat democrat, regim care să dea posibilitatea de manifestare, de luptă și organizare a maselor largi, populare, în spiritul democrației.

Acest an, poporul român trebuie să-l despartă în două etape. Prima etapă de la 23 august până la 6 martie, când poporul român, împreună cu toate partidele și grupările politice, au dus lupta hotărâtă împotriva reacționarilor partidelor istorice, care prin diferite manevre criminale au reușit să acapareze posturi de răspundere în guvern. Criminali ca: Aldea, Penescu, Sănătescu și

---

¹¹⁰ *Ibidem*, f. 2.

¹¹¹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 134 / 1945, f. 36.

Rădescu, ce s-au făcut ecoul tuturor dușmanilor poporului, în fruntea cărora s-au așezat Maniu și Brătianu.

A doua etapă, de la 6 martie și până astăzi, când poporul român a știut să facă deosebirea între dușmani și prieteni, alungând clica de criminali și cu voința lui a dus un guvern izvorât din mijlocul poporului, guvern cu adevărat democrat, guvernul dr. Petre Groza.

De la înstaurarea guvernului Groza, poporul român și cu el întreaga țară, au intrat pe drumul democrației, încadrându-se în marea familie a popoarelor libere, dornice de cultură și progres, reușind să-și câștige încrederea marilor State democratice, în fruntea cărora stă marea vecină de la Răsărit, Uniunea Sovietică.

Prin instaurarea guvernului Petre Groza, poporul român a primit o serie de drepturi ce au fost veacuri întregi ascunse de dușmanii poporului, care au șters toată bogăția țării noastre, precum și sudoarea țăranilor și a muncitorilor.

Astăzi, prin regimul democrat ce îl avem, am reușit să facem Reforma Agrară, prin care fiecare țăran are bucata lui de pământ, fără să fie nevoit să muncească pe moșia boierului.

Prin încrederea pe care Uniunea Sovietică ne-o arată, de asemeni în legile democratice făcute de guvernul Groza, se dau lovituri puternice celor care sabotează economia țării noastre. Legea blocării este un act ce nu dă posibilitatea speculanților pentru ca să ieie produsul țăranilor cu prețuri exagerat de mari. Crearea cooperativelor este iar un gest de grijă a guvernului față de masele largi populare, dându-le posibilitatea de a-și procura cele necesare la prețul maximal.

Vorbind despre realizările guvernului Groza, nu putem uita marele act istoric înfăptuit prin alipirea Ardealului de Nord, ca o dovadă de încredere câștigată de Uniunea Sovietică față de poporul român.

Astăzi, când poporul român își sărbătorește aniversarea unui an de la eliberarea sa, fiecare cetățean cinstit și bun patriot, trebuie să-și ieie angajamentul, pentru continuarea cu mai multă putere de luptă, pentru democratizarea țării, de sprijinirea guvernului

Petre Groza, pentru desăvârșirea Reformei Agrare, pentru întărirea și apărarea drepturilor câștigate până acum.

Sub semnul lui 23 August trebuie să ne luăm angajamentul pentru mărirea producției, ca singurul fapt care poate să aducă redresarea economică a țării noastre, care a suferit și mai suferă încă foarte mult de pe urma speculațiilor și a sabotajelor. Să demascăm în fața poporului dușmanii reacționari, ultimele rămășițe ale unui regim de jaf, teroare și crimă.

Sub semnul lui 23 August trebuie să ducem lupta pentru a întări alianța între muncitori și țărani cu toate popoarele conlocuitoare, ca singurul act ce poate garanta liniștea și pacea deplină în țară pe drumul democratizării, progresului și culturalizarea poporului român.

Trebuie să întărim alianța cu toate popoarele democratice vecine, în fruntea cărora stă Uniunea Sovietică, marea vecină de la Răsărit, care ne-a dat un ajutor neprețuit, vărsându-și sângele poporului său pentru eliberarea noastră, ajutor fără de care noi astăzi nu am fi avut libertățile câștigate până acum.

Fiecare cetățean din România trebuie să simtă această zi ca una din cele mai mari sărbători naționale, care oglindește rezultatul luptei hotărâte a poporului român pentru libertate, democrație, cultură și progres.

Trăiască 23 August, ziua de luptă a poporului român pentru eliberarea sa.

Trăiască M.S. Regele Mihai I, Regele României democratice.

Trăiască Guvernul Petre Groza.

Trăiască Generalissimul I. - V. Stalin.

Trăiască Statele democratice, Aliații noștri sinceri, în fruntea cărora stă Uniunea Sovietică, eliberatoarea poporului român”¹¹².

Și, oare, cât de bine trăia populația, în special cea de la țară, sub noul „guvern cu adevărat democrat”, într-o Românie „integrată în marea familie a Statelor democratice”?

¹¹² Ibidem, f. 151.

Edificatoare sunt două Rapoarte Informative referitoare la starea de spirit din județ, întocmite în aceeași lună, septembrie 1945, de către două instituții diferite: Poliția Orașului Focșani, acaparată de timpuriu de către comuniști și Legiunea de Jandarmi Putna, care nu fusese, încă, comunizată în totalitate.

Măsurile guvernului de blocare a unor produse țărănești și impunerea unor prețuri maximale au provocat adânci nemulțumiri în rândul țăranilor, cărora nu li se mai dădea posibilitatea de a-și vinde liber produsele și, drept urmare, de a-și procura din comerț articolele de care aveau nevoie în gospodărie.

Cu toate acestea, Poliția Orașului Focșani aprecia că „*țăranii, în marea lor majoritate, care, au fost îndreptățiți de actualul guvern prin reforma agrară, nutresc speranțe că și de această dată, guvernul va veni în ajutorul lor, știind că dânșii au dat cel mai mare concurs pentru salvarea țării după 23 August 1944, prin produsele lor ce au decăzut prin respectarea Convenției de Armistițiu. În rândurile lor s-a observat o neclintită încredere și devotament pentru guvernul Dommului Groza*”¹¹³.

Muncitorii erau cel mai bine văzuți și considerați „*clasă socială oropsită până mai ieri și a cărei situație materială s-a ridicat la nivelul dorit sub actualul guvern*”¹¹⁴.

Situația economică gravă a țării, lipsa unor produse și scumpirea excesivă a alimentelor părea că nu-i deranjează pe aceștia, „*căci situația economică se va redresa...singura lor dorință de prezent este să li se satisfacă și dezideratul măsurilor de aprovizionare cu lemne de foc de iarnă*”¹¹⁵.

Concluziile pe care le trage Poliția Orașului Focșani cu privire la felul în care oamenii priveau regimul, în ciuda sărăciei și mizeriei în care se zbăteau, erau pe placul puterii: „*Starea de spirit a populației,*

---

¹¹³ A.N.Vn., fond Delegația Comisariatului General al Executării Armistițiului, dosar nr. 13 / 1945, f. 84.

¹¹⁴ *Ibidem*, f. 85.

¹¹⁵ *Ibidem*.

în general, indiferent de clasă socială, ce decurge din măsurile luate de actualul guvern, atât pe tărâm extern, cât și intern, este excelentă, din care motive se remarcă loialitate și devotament pentru actuala conducere”¹¹⁶.

Lipsa cerealelor, a cartofilor, a încălțămintei și îmbrăcăminteii, vânzarea zahărului cu prețul între 5.000 - 7.000 lei kg. a uleiului cu 4.000 - 6.000 lei kg, faptul că țăraniii își vindeau vitele pentru că nu aveau cu ce le hrăni. toate acestea erau aruncate în spinarea speculanților, „*indivizi lipsiți de scrupule, care vor avea de dat seamă la timp de acțiunile desfășurate în dauna cetățenilor cinstiți...*”¹¹⁷.

Agitatorii. cei care „*lansau în public diferite știri alarmiste, cu scopul de a micșora încrederea poporului față de guvernul Petru Groza*”¹¹⁸, cei care speculau la maxim măsurile „*ce se impun cetățenilor, în special agricultorilor*”¹¹⁹, bănuți a fi oamenii partidelor istorice, trebuiau depistați și arestați.

Astfel vedea lucrurile Poliția Orașului Focșani, prin ochii șefului ei, Tuță Marin, apropiat al comuniștilor.

Al doilea document, întocmit cu profesionalism și obiectivitate de către comandantul Legiunii de Jandarmi Putna, căpitanul Popescu. arăta adevărata stare a lucrurilor:

„Căratul lemnelor în județul Putna a devenit o problemă atât de importantă, încât merită a fi studiată cu toată atențiunea. Unitățile sovietice compuse din trupe operative, spitale, servicii, plus lagăre de prizonieri, au nevoie lunar de imense cantități de lemne. Drept exemplu, numai lagărul din Odobești primește, lunar, 7.000 metri steri lemne de foc. Ținând seamă că în județ mai sunt și vreo 15 formațiuni militare și instituții care scot lemne cu rechiziții, se poate ușor deduce la ce corvezi sunt supuși țăranii.

---

¹¹⁶ *Ibidem.*

¹¹⁷ *Ibidem.*

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 86.

¹¹⁹ *Ibidem.*

Problema are o mare importanță din punct de vedere social, țărani ajungând la disperare, încep să se uite cu dușmănie la autorități. Jandarmii, primarii, executorii rechizițiilor au devenit odioși. Democrația e privită cu neîncredere.

Țăranii dau vitele, caii și porcii pentru Armistițiu.

Țăranii dau furajele și grăunțele cu sau fără bani, cu sau fără voia lor, pentru întreținerea animalelor Armatei Sovietice. Pentru documentare, numai în Plasa Focșani se aflau, la 14 septembrie 1945, 10.000 de cai căzăcești.

Țăranilor li s-au blocat produsele agricole; iar li se ia lâna de la oi; ei fac transporturile cu rechiziții; ei sunt victimele a 95 % din abuzurile săvârșite de elemente izolate ale Armatei Sovietice. Ei sunt aceia care nu pot fi apărați cu eficacitate și cărora nu li se poate da concurs polițienesc imediat de către jandarmi, din cauza lipsei de personal¹²⁰.

Dar celelalte categorii sociale, afară de funcționari și militari, care au ajuns să mănânce o dată pe zi, și aceasta cu economie...?

În toate regiunile județului, țărani sunt ruși de foame, sărăciți de război, arși de secetă, roși de boli...Pătura țărănească, adică 84 % din populație, a rămas marele semn de întrebare care trebuie rezolvat. Le cunosc mentalitatea, le știu nevoile, știu cum și ce să vorbesc cu ei. Știu să citeșc pe fețele lor. Autoritatea este privită cu dușmănie și neîncredere. Noi ne străduim să găsim agitatorii, dar m-am convins că agitațiile vin de la burtă. Un terci de buruiene cu puțină făină de porumb care se mănâncă o dată la două zile, constituie hrana unor țărani vrânceni și a familiilor lor pe timp de 48 de ore. Am văzut copii cu burta exagerat de mare din cauza verzăciunilor și buruienilor mâncate. Toți sunt livizi și prostiți de foame. În Negrileşti, o mamă a șase copii plângea pe marginea unui șanț, căci nu avea nimic de mâncare și îi era rușine să cerșească.

---

¹²⁰ Ibidem, f. 88.

Brațele de muncă nu au căutare. Căruțele, singurul lor mijloc de existență, li se iau la rechiziție. Este adevărat că se plătesc, dar această plată nu acoperă nici hrana animalelor, nici nu constituie un mijloc de câștig”¹²¹.

Mărturiile arhivistice, privind a doua jumătate a anului 1944 și întreg anul 1945, prefigurează, cu claritate, noul curs al istoriei noastre naționale, început cu Actul de la 23 August 1944, continuat cu instaurarea Guvernului Petru Groza, cu ascensiunea Partidului Comunist în viața politică, pe suportul dur și agresiv al ocupației sovietice, al impunerii modelului stalinist în evoluția României postbelice.

Un model și o realitate care aveau să părăsească scena istoriei odată cu Revoluția Română din decembrie 1989.

---

¹²¹ *Ibidem*, f. 89.